

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

MORGONBRIS

TIDNING FÖR DEN SOCIALDEMOKRATISKA KVINNORÖRELSEN.

Utgiven av styrelsen för Sverges Socialdemokratiska Kvinnoförbund.

21:a årg. 1925.

N:r 8. Augusti.

Pris 25 öre

Vy från Småland.

SOMMARVERS.

*Min kammare är trång och kvav,
men genom fönstren strömmar
en doft från parkers blomsterhav,
som stämmer mig till drömmar.*

*Hur ljuvt, hur skönt är icke allt!
Blev väl den dröm, jag närde,
till sist en verkliggjord gestalt,
trots allt de vise lärde?*

*Ser jag bak sekler, sol'n och skyn
den tid, som blev oss siad?
Är vad jag ser en villosyn,
är världen ej befriad?*

*I sekler skola härskra än
här oro och beklämning;
en framtidsvärld jag känt igen
ett ögonblick av stämning.*

*Men vi, som aldrig helt nå hän,
dit våra drömmar önska,
vi låta skogens gröna trän
och sommarns prakt och grönska*

*få skymma bort en stund allt tungt
kring det, som är vårt eget,
att vi må se den värld, dit ungt
vårt släkte dock styr steget.*

Demokratiska krav ifråga om sjukvårdsväsendet.

Av Hilma Hansson-Söderqvist.

I det socialdemokratiska kommunalprogrammet av år 1905 fanns ett uttalande om, att sjukvården för de obemedlade borde ordnas på ett mer tillfredsställande sätt. Vid den 11:te partikongressen år 1920 intogs en programpunkt gående ut på förbättring av barnsängskvinnovården och vården av alla barn under första levnadsåret. Utöver dessa tvenne uttalanden, av vilka det första borttogs ur programmet år 1911 och det senare ju endast rörde speciella detaljer av sjukvården, har från socialdemokratiskt håll intet sjukvårdsmoment av allmän natur upptagits i det kommunala programmet. Förklaringen till detta förhållande ligger säkerligen huvudsakligen i den omständigheten att i Sverge redan nu stat, kommun och landsting på ett rätt så tillfredsställande sätt sörjer för medborgarnas läkar- och sjukvårdsbehov genom stads- och provinsialläkarinstitutionerna och de offentliga sjukhusen. Emellertid torde ifrågavarande faktum ej helt motivera likgiltighet i sjukvårdsfrågor. Det allmänna tar nämligen ej steget fullt ut ifråga om beredandet av läkar- och sjukvård åt den enskilde, som i regel själv får bestrida en del av kostnaderna för densamma. Endast då han deklarerat sin medellöshet tillkommer honom jämlikt fattigvårdslagen gratis läkarbehandling och sjukhusvistelse, och den vård som då bjuds är ej alltid lika god och komfortabel som för den betalande patienten. Först när den offentliga sjuk- och läkarvården blir tillgänglig för alla på samma villkor, d. v. s. kostnadsfritt, när man målet för en modern sjukvårdspolitik: Lika god sjukvård åt alla medborgare i samhället. Det gäller att tillse att utvecklingen går i nämnda riktning och till den ändan studera bristerna i vårt nuvarande endast partiellt förstatligade och kommunaliserade sjukvårdsväsende samt tills vidare uppställa vissa minimikrav i

*För andras arv och egendom
vi bryta våra lansar.*

*Må på vår grav sin sommars blom
de lägga såsom kransar.*

SIXTEN NEANDER.

fråga om sjukvårdsreformer i demokratisk riktning.

Såsom inledningsvis antytts får fortfarande den enskilde medborgaren betala en del av den offentliga läkar- och sjukvården själv. Detta gäller såväl ifråga om den öppna sjukvården som den slutna. Beträffande den förra så avlönas visserligen på landsbygden provinsialläkarna av staten, men icke tillräckligt för att allmänheten skall slippa ifrån läkarhonorar. Ehuru dessa till sitt belopp synas anspråkslösa och utgå efter vissa fastställda taxor, kunna de ändå vara rätt så betungande att komma ut med, framförallt i ekonomiska depressionstider och i förening med andra utgifter föranledda av sjukdom. Genom K. F. av 8 nov. 1918 kan visserligen mindre bemedlade sjuka på landsbygden få ekonomisk hjälp från staten till bestridandet av kostnader för sjukbesök, nämligen då avståndet från läkare till den sjuke överstiger 1 mil, men då denna pekuniära handräkning från statens sida är för snålt tilltagen (den sjuke får själv betala för första milen och 1/5 av läkarhonoraret för överstigande del av resan) och icke innefattar bidrag till de mångestades dyrbara skjutsarna samt läkemedlen, är detta försök till underlätande av landsbygdsbefolkningens sjukvård av mindre betydelse.

Den läkarvård som bjuds allmänheten på landsbygden är icke blott icke kostnadsfri. Den saknar också karaktären av specialistvård. Hur erkänt duktiga än våra provinsialläkare torde vara är det nog mera ovanligt att bland dem finna specialister i något fack.

För landets del måste därför en fordran uppställas på inrättandet av allt flera specialavdelningar vid länslasaretten för beredande av tillgång till specialistvård för länets befolkning. Vidare böra de mindre bemedlades kostnader helt bestridas av staten och innefatta även utlägg för skjutsar och läkemedel. Dessutom sänkas taxeavgifterna lämpligen för att slutligen helt utgå. Kompensationsvis höjas provinsialläkarnas löner.

I städerna bjuds visserligen allmänheten en sjukvård på facila villkor hos stadsläkarna, som äro an-

ställda hos och få lön av staden, men den är långt ifrån kostnadsfri. Ja, läkarna ifråga äro icke ens, såsom på landet, annat än undantagsvis, bundna av taxebestämmelser vid uttagande av honorar. Vidare kan stadsinnevärdaren i regel ej hos tjänsteläkaren få vård för åkommor som tarva speciellt utbildade läkare. Specialistvård kan i stället ofta fås billigt nog, ifråga om de större städerna, på poliklinikerna, antingen de fristående eller de på sjukhusen.

Härmed kommer man över till ett annat sätt varpå stadskommunen sört för den öppna sjukvården, nämligen genom poliklinikväsendet. Emellertid är detta ännu i sin linda och behäftat med brister. En poliklinik bör av många skäl helst vara förlagd till ett sjukhus, vården på densamma presteras av i resp. fack särskilt utbildade läkare och avgiften för läkarvården vara, om någon sådan överhuvud bör utgå, fastställd och mycket låg. Så är ej fallet exempelvis i Stockholm. På de fristående klinikerna äro läkarna specialister, men där saknas den medicinska utrustningen; på sjukhusens kliniska mottagningar är det ofta tvärtom. För poliklinikvården på sjukhus gäller också endast delvis taxebestämmelser, vilket i enstaka fall haft till följd att poliklinikläkare tagit honorar som närmast sig den praktiserande läkarens. Sagda missförhållande har som bekant haft till följd att hälsovårdsnämnden tagit itu med poliklinikfrågan och avgivit ett förslag till omorganisation av stadens poliklinikväsen, vilket nyligen varit föremål för behandling i stadsfullmäktige.

Önskemål i modern riktning beträffande städernas öppna sjukvård synas vara följande: Stadsläkarna böra över lag bindas med taxor, vilka sättas låga med tendens att slutligen utgå. I kompensation höjas stadsläkarnas löner. Poliklinikväsendet utvecklas och poliklinikerna förläggas till sjukhuset; läkarvården på dessa utövas av tillräckligt avlönade, speciellt utbildade läkare. Poliklinikavgifterna fastställas likformigt till lågt belopp ev. slopas helt och hållet. Medellösa åtnjuta tills vidare vård gratis.

Övergår man till att studera den slutna sjukvården iakttar man även här endast en partiell socialisering. Staten, staden och landstingen bestrida visserligen lejonparten av kostnaderna för sjukvården på de offentliga sjukhusen, men patienten får också dra sitt strå till stacken i och med erläggandet av den s. k. legosängsavgiften. Endast ifråga om läkarvården på sjukhus är full socialisering genomförd. Den är nämligen kostnadsfri. En modern sjukvårdspolitikens uppgift är att tillse att denna praxis fortsätter och att icke en tendens förmärkes såsom nu senast i Göteborg gående ut på att utkräva läkararvode ej blott från patienter i enskilt rum utan även av dem som ligga på allmän sal.

Beträffande grunderna för erläggandet av legosängsavgifterna, som numera äro avsedda att täcka kostnaderna för såväl underhåll som vård å sjukhus, iaktas växlande tendenser. Här synes landstingen på sina håll ifråga om länslasarett, troligen på grund av socialdemokratiskt inflytande, ha börjat i rätta ändan genom att fixera nämnda sjukhusavgifter till lågt belopp och göra dem progressiva i förhållande till den sjukens inkomster samt i fråga om obemedlade helt borttaga dem. I vissa städer däremot går utvecklingen i motsatt riktning. Så har nämligen att ligga gratis på medellöshetsintyg borttagits, ex. i Sthlm, där förut 90 proc. åtnjuto dylik förmån. Trots införandet av sjukhusdelegeradeinstitutionen, kan man ej fria sig från tanken att på botten av denna ändring ligger den mot modern åskådning ifråga om sjuk- och läkarvård stridande meningen, att den enskilde själv, ej samhället, bör bестrida kostnaderna för desamma.

Sjukhuspatienterna få icke blott själva betala sjukhusavgifterna efter mer eller mindre rättvisa grunder. Lika god och komfortabel sjukhusvistelse står ej alla till buds, när man t. ex. betänker att tillgången till enskilt rum gjorts beroende av vederbörandes betalningsförmåga. Dylik förmån bör naturligtvis framför allt stå de patienter till buds, vilkas sjukdom tarva sådan form för sjukhusvistelse, cavsett vederbörandes ekonomiska situation och sociala ställning. I enskilt rum placeras också lämpligen sjuka, som av ett eller annat skäl störa på mer avsevärt sätt medpatienter. Det är glädjande erfara att man vid nu planerade sjukhusnybyggnader kommer att giva uttryck för liknande åsikter.

Hand i hand.

Med stora steg marscherar vårt parti framåt, trots alla de försök, som från fransrevolutionärt håll göres för att hindra utvecklingens gång. Framgången är utan tvivel oomtvistlig, men — framgången förpliktar.

Att växa på papperet är ingen styrka för en organisation. Att växa i inre styrka och sammanhållning är starkare och säkrare för utvecklingens normala gång. Det inre organisations- och upplysningsarbetet får aldrig försummas. Då är undergången given.

Hand i hand måste våra organisationer inom partiet arbeta och i detta samarbete ha våra kvinnoklubbar sin givna och ansvarsfulla uppgift. Liksom i hemmet kvinnan, husmodern, har sin uppgift som hemmets sammanhållande kraft, så kunna också våra kvinnoklubbar bli den sammanhållande länken inom partiet.

Och liksom far i huset får knoga och sträva för att ekonomien skall gå ihop, får också våra arbetarekommuner och partidistrikt skaffa pengarna åt partiet. Till dessa organisationer komma även våra kvinnoklubbar liksom våra ungdomsklubbar med sina böner om hjälp. Hjälpen ges väl också utan undantag med det gladaste hjerta.

Hand i hand skola organisationerna inom partiet vandra. Alla äro vi delar därav, vars uppgift är att omdana ett orättfärdigt samhällssystem. Vägen synes nog lång och mörk, men den, som tror på sanning och rättfärdighet, har ingen anledning att vara pessimistisk. Dock måste vi alla var i sin stad hjälpas åt med arbetet.

En modern legosängspolitik, som tenderar emot ifrågavarande sjukhusavgifters borttagande genom att för medellösa redan nu slopa dem och i övrigt fixera dem låga och i förhållande till sjukhusvistelsens längd samt den sjukens ekonomi, är även ifråga om städerna ett önskemål.

Det ovan anförda har avsetts utgöra ett försök att påvisa att allt ej är som det bör ifråga om den enskildes tillgång till god sjukvård genom det allmännas försorg. Först när alla kostnader för alla medborgares sjukvård bestridas på offentlig väg nås målet för en tidsenlig, human sjukvårdspolitik.

Tänk om vi kunde förmå alla våra arbetarehem att hålla sig med våra socialdemokratiska tidningar. Huru annorlunda skulle då ej intresset vara inom våra organisationer. I det stället gynnar arbetareklassen, kanske i främsta rummet dess kvinnor, en borgerlig tidningspress, som i allt väsentligt motarbetar oss. Stora liberala tidningar i huvudstaden ha sin huvudsakliga läsekrets bland arbetareklassen. Sedan vi efter tiotal år av mödor och försakerelser skapat oss en i såväl tekniskt som redaktionellt hänseende fullt modern tidning, verkar det beklämmande att veta, att ute i arbetarekvarteren i huvudstaden kan man gå trappa efter trappa i de stora femvåningshusen utan att träffa på en enda arbetartidning. Däremot har den "folkliga" Stockholms-Tidningen god spridning. Här ha kvinnorna en stor uppgift bland alla andra att fylla.

Liksom mor där hemma energiskt ser efter att hemmet är så rent och snyggt och hygieniskt som omständigheterna det tillåta, så blir det kvinnoklubbarnas uppgift att sköta om hygien inom partiet och då blir den första uppgiften att städa ut de mot arbetarna fientliga tidningarna. Vad tjänar det annars för övrigt till att arbeta? Och kan det över huvud taget vara någon angelägen omsorg att gynna tidningar, som ingen annan strävan ha än att bliva förmögna och som därtill alltid ställa sig på motståndaresidan då arbetarna måste slåss för en människovärdigare och säkrare existens.

Mycket av upplysning återstår ännu. Kvinnorna måste emellertid i första hand svara för att luften blir ren, så att vi andra, unga och gamla, kunna trivas.

Så gå vi hand i hand allesammans fram mot det ljusa målet, som vi kanske själva aldrig få nå, men som dock skönjes och som våra efterkommande skola nå.

Lägga vi småsinnet och füttigheterna åt sidan, blir vägen kortare. Och får därtill sanningens heliga eld vara ledstjärnan, blir vägen ljusare. Luft och ljus behöver alltid den som vill leva. Kvinnor! Se noga till att vårt gemensamma parti får mycket av den varan!

Viktor Öhman.

Vårt studiearbete.

Om vi nu hunnit så långt att vi enats om att bilda en studiecirkel, så blir nästa fråga — såvida inte cirkeln framsprungit ur ett starkt känt behov av kunskaper i något visst ämne — vad skola vi studera? En mångfald ämnen finns att välja på, och det kan därför många gånger vara mycket svårt att bestämma sig för något särskilt.

Ett ämne som vi i vårt arbete skulle ha särdeles stor nytta av att studera är svensk språklära. Vi känna nog nästan alla behovet av dylika studier, det är nog inte många utav oss, som inte en eller annan gång ställts inför uppgiften att skriva ett protokoll eller avfatta någon annan skrivelse inom föreningslivet, för att nu inte tala om det allra svåraste, att skriva ett referat till någon tidning. Hur få vi inte i det sistnämnda fallet svettas och bråka vår hjärna i det oändliga för att bara få ihop några få rader, som kanske inte trots allt vårt arbete ändå duga att ta in i tidningen, utan måste arbetas om av redaktionen, såvida de nu inte äro så illa hopkomna, att de utan nåd och förbarmande åka i papperskorpen. Och denna brist i vårt vetande skulle vi kunna avhjälpa med jämförelsevis litet arbete.

Nu tror nog de allra flesta att det är något alldeles förfärligt tråkigt att studera språklära, men att lära behöver aldrig bli tråkigt om man endast har det rätta intresset, och tänk så många tråkiga stunder ett dylikt studium skulle bespara oss i framtiden.

Vi kunna från A. B. F. erhålla en av Oscar Olsson utarbetad studieplan i svensk språklära, som ser riktigt trevlig för att inte rent av säga rolig ut, och jag vill på det varmaste rekommendera klubbarna att rekvidera den. Den förutsätter arbete, huvudsakligast då med praktiska övningar, endast i tolv kvällar, men i händelse man vill ta det grundligare, och litet mera fördjupa sig i de språkliga företeelserna, tjugofyra kvällar. Som synes så ringa tid som behöver offras att vi nog litet var kan åstadkomma den.

Bäst är naturligtvis om någon av cirkelns medlemmar är på förhand väl bevandrad i språkläran, vilket givetvis i hög grad underlättar arbetet. Äro allesammans nybörjare

kanhända någon lärare bör anlitas, åtminstone i början tills man får litet grepp om uppgiften.

Lär vi att uttrycka oss i skrift så följer också därav att vi lär uttrycka oss i tal. Nu invända vi kanske: "Jag ämnar aldrig bli föredragshållare", och tro att vi därmed avväpnat den förmätne som vill övertyga oss om nyttan och nödvändigheten av studier. Låt vara, att de flesta inte tänka bli föredragshållare, så är det ändå i vår av starkt utvecklat föreningsliv och demokrati präglade tid, nödvändigt för många utav oss att vid ett eller annat tillfälle uppträda offentligt, det kan ena gången endast gälla inlägg i en debatt, eller öppnande av ett möte, för att en annan gång gälla försvarande av våra principer i någon av våra kommunala institutioner.

Kommunalkunskap är ett ämne som av klubbarna i mycket stor utsträckning studerats, och som kanske därför inte behöver ordas så mycket om i detta sammanhang. Där ha omständigheterna genom den allmänna rösträtten och därav följande konsekvenser med representation i olika samhällsinstitutioner, lärt våra kvinnor nödvändigheten av att tränga djupare in i samhällsproblem, lagar och författningar. Och det gäller om detta som för övrigt om de flesta ämnen att vi nog aldrig kunna studera dem tillräckligt.

Vidare ha vi en studieplan i socialism som jag även särskilt vill fästa klubbarnas uppmärksamhet på. Det är av den allra största vikt för oss själva och för vårt arbete att vi grundligt studera och fördjupa vårt vetande i detta ämne.

Det skulle vara en hel del att erinra även om detta och alla de övriga ämnen i vilka studieplaner äro utarbetade, men det anförda är kanhända tillräckligt för den här gången. Ett råd vill jag dock till sist ge de klubbar som ej förut sysslat med studiecirkelverksamhet, börja med enklare saker, för att sedan fortsätta med svårare och mera invecklade. Bli människor som äro ovana vid studier ställda inför alltför svåra uppgifter så skrämmas de lätt bort, och äro sedan mycket svåra att återvinna för arbetet.

H. F.—d.

Förslag till studieplan i kommunalkunskap.

Till vad som tidigare skrivits om vårt studiearbete vill jag här endast ge några praktiska anvisningar. Vid ämnesvalet böra vi hålla oss på områden, som vi ha möjlighet att behärska. Det är mycket vanskligt att vid ett tidigt stadium ge sig på allt för svåra saker, som ofta kräva en viss förkunskap för att kunna förstås. Det finnes ju ofantligt mycket, som vi behöva tränga djupare in i och som vårt omdöme och våra möjligheter räcka till för. Att vi ofta låta tankarna stanna vid samhällsfrågorna är ju förklarligt. De ligga oss alla ej så nära och vi känna vår okunnighet. Här ett förslag till plan för studiet av kommunalkunskap i en stadskommun. Planen ger möjlighet att sätta liv i ämnet och utan liv tröttnar man snart på studiet av torra oformliga lagparagrafer. (Lagparagrafer äro nämligen inte till för att läsas, utan för att "tolkas"). . .

Planen är beräknad för en vinter, med ett sammanträde i veckan och ger tid till kompletterande besök å kommunala anstalter, egendomar o. d.

Arbetet uppdelas som vanligt på varje cirkelmedlem redan vid början, så att alla ha klart för sig vem som har det eller det ämnet. Medlemmarnas arbete bör dock kompletteras av tjänste- eller förtroendepersoner inom kommunen, t. ex. finanschefen, fattigvårdsföreståndare, präster m. fl. I regel lämnas denna hjälp villigt, och man får en del av det dagliga arbetets liv med i studiet, som därigenom ger en varaktigare behållning.

Ledaren bör helst vara en av medlemmarna i klubben. Finnas inga möjligheter bland medlemmarna, ta vi hellre en utomstående till ledare än att låta cirkein gå om intet.

Plan för studiet av kommunalkunskap (stad).

1. Inledning (bör om möjligt göras av ledaren).

2. *Kommunernas historia.* Bästa behållningen av detta få vi om vi be någon av de ledande tjänstemännen göra denna historik, ty litteraturen i detta ämne är ganska mager. Nordisk Familjebok och Hammarskölds kom. lagar ge dock en del stoff, ävenså Gustav A. Aldéns "Medborgarens Bok", del VII.

3. *Magistrat.* Aldén, Medb. bok, del II, för historik Nord. Fam.-bok.

4. *Stadsfullmäktige.* Val, valbarhet, rösträtt, redogörelse för prop. valsättet. V. Rydén, handbok.

5. *Stadsfullmäktige*. Befogenhet, arbetsätt. Besök å st. f. sammanträde lämpligt. H.-sk. kom.-lagar.

6. *Nämnder och styrelser* under st.-f.-mäktige. Här redogöres för alla nämnder och styrelser, som icke äro upptagna i särskild punkt å planen. Förteckning över dessa finnes hos St.-f. sekreterare, där det ej finns i ett litet tryckt häfte: "Kommunala förtroendemän".

7. *Drätselkammaren*. Val, befogenhet, arbetsätt. Kom.-lag., Rydén, Handbok.

8. *Kommunens finansiering*. Här behöva vi åter medverka av en tjänsteman och lämpligast är då överhuvudet för kommunens ekonomi drätselstyrelse eller stadskamrer eller ombudsman eller vad titel han än har. Stafförslag för senaste året.

9. *Taxering och beskattning*. Knapast någon av oss mäktar gno igenom ens någon del av skattelagarna och göra ämnet intressant för andra. Bättre är det, om vi tala vid någon av taxeringsnämndens ordf., som håller en koncentrerad redogörelse för principerna vid beskattningen och för taxeringsarbetet. Varje medlem har till detta sammanträde skrivit en deklaration, som granskas av tax.-nämndens ordf.

10. *Skolväsendet*. Hur och var skolstyrelse och -råd väljas. Litteratur: Gamla och Nya skolstadgan, Reglemente och undervisningsplan för skolorna inom kommunen. De nya praktiska ungdomsskolorna. Någon sk. styrelseledamot redogör för arbetet inom kommunen.

11. *Fattigvården*. Gamla och Nya fattigvårdslagen, F. F:s Tidskrift, någon av fattigvårdsstyr. redogör för kom. fattigvård. Besök å ålderdomshemmet.

12. *Barnavården*. Lagarna av 1917 och 1924, Vårdarbladet. Någon av barnavnämnden redogör för arbetet inom kom.

13. *Pensionsnämnden*. Folkpens.-lagen, Pens.-styr. tidskrift. Även här redogör en av nämnden om arbetet.

14. *Kyrkans angelägenheter*. Aldén, Medb. bok, II del. En intressant historik kan säkert någon av prästerna lämna, ävensom för kyrkans inre arbete.

15. *Hälso- och sjukvård*. Hälsovårdsstadgan för rikets städer. Besök å sjukstugor och lasarett. (Landstinget.)

16. *Kom. bostads- och jordpolitik*. Ev. bostadsinspektör (-tris) anlitas, lika ev. lantegendomsnämnd. Besök å lantegendomarna vid lämplig årstid.

17. *Landstinget*. Val, valbarhet, rösträtt, elektor.

18. *Landstinget*. Arbetsuppgifter. Särskilt intresse torde ägnas åt landstingets anstaltsvård. Aldén, II del.

19. *Hushållningssällskap*, stifts- och länsstyrelser. Aldén, II del.

20. *Kommunalpolitiska dagsfrågor*.

Sålunda 20 sammanträden. Till detta komma givetvis de besök som skola lära oss *hur* resp. förordningar tillämpas i det dagliga livet. Och kom ihåg, *alla* medlemmar skola arbeta, även när vi ha anlitat andra, skola medlemmarna först redogöra för de rent formella bestämmelserna. Och vi måste börja i god tid, ty alla skola lära allt detta och för varje punkt skall en av deltagarna vara väl beredd. Vi skola också försöka lägga an på att kunna återge en sak utan att läsa innantill. Som förut nämnts, lagparagrafer äro inte avsedda för innanläsning. Men läs väl igenom den sak det gäller, anteckna till minnes i en bok, inte block, och tala så om vad den förordningen säger. Överläggning följer alltid. Redan i sept. bör förarbetet börja för att vara klar till start i okt.

Med genomgående av en sådan plan ha vi dock endast snuddat vid en del viktiga frågor inom våra stadskommuner. En plan för landskommuner vore naturligtvis också på sin plats men kan inte komma med just nu. En del av dessa frågor äro emellertid av den betydelse för oss, att de mycket väl berättiga till ett mera *ingående* studium, ex. fattig- och barnavård, skolväsen, hälsovård m. m. och, om intresse därför finnes, bör man givetvis göra detta.

Litteratur: Som grund bör finnas Hammarsköld: Kommunallagarna, troligen den mest utförliga. Bör dock lånas på biblioteket. Köpas böra de små handböckerna i de olika nya lagar vi fått på senare år, ty vid många tillfällen är det bra att ha dem till hands.

Särskilt rekommenderas: Bernh. Eriksson: Sverges Kommunallagar, P. E. Sköld: Tidens Fattigvårdshandbok, och Tidens deklarationshandbok, Gust. A. Aldén: Medborgarens bok, delarna II och VII, samt Lag om Fattigvården och Lag om Samhällets barnavård, de båda sista det allra nyaste på området, Haldo Edling: Barnlagarna av år 1917, båda barnlagarna äro nödvändiga. Folkskolestadgan av 1919. De nya praktiska Ungdomsskolorna 1918 av generaldir. B. J:son Bergqvist.

V. Rydén: Valhandbok, där, om jag inte minnes fel, en utmärkt redogörelse för det proportionella valsättet finnes. Så kunna vi vara klara till start.

Agnes Söderquist.

Ett beaktansvärt uppslag.

Under föregående år började A. B. F. en ny och för folkbildningsarbetet synnerligen viktig verksamhet, som våra föreningar i alldeles särskilt hög grad böra beakta, nämligen de då startade musikturnéerna. Programmen, som voro sär-

deles utsökta, omfattade både sång och musik samt belystes av en kortare föreläsning. Avgiften till A. B. F. var endast 50 kr., i vilket pris då ingick kostnaden för resor och dagtraktamenten åt de uppträdande.

Visar det sig nu, att intresset från organisationernas sida är tillräckligt stort, så anordnas även under det kommande verksamhetsåret dylika turnéer. För att utröna detta har A. B. F. i dagarna till lokalavdelningarna utsänt ett frågeformulär, vilket skall vara ifyllt och insänt till den 1 sept.

Med kännedom om de svårigheter, som våra organisationer ute i landsorten ha, när det gäller frågan om erhållande av goda konserter till överkomliga priser, så kan man inte annat än på det livligaste uppmana föreningarna att beakta detta tillfälle att erhålla verkligt givande musikafnär för en ringa kostnad.

Och det bör inte minst bli kvinnoklubbarnas uppgift att se till att denna fråga ägnas all den uppmärksamhet som det goda uppslaget förtjänar. Alla till A. B. F. anslutna föreningar, således även kvinnoklubbar, kunna stå som anordnare av dessa musikafnär och få del av anslaget. Önskas upplysningar, tillskriv A. B. F:s Centralbyrå, Stockholm 1. II. F—d.

Från internationella arbetsfältet.

Frankrike.

Man erinrar sig att kort före de allmänna val, som ägde rum i Frankrike under maj, en stark opinion till förmån för rösträttens utsträckande i kommunalt hänseende till kvinnorna på samma villkor som gällde för männen kom till uttryck och hävdades med styrka av den franska vänsterkartellen, främst av socialdemokraterna. Deputeradekammaren antog också, med stort flertal, en lag i denna riktning. Man tänkte, trots den korta tid som stod till förfogande före de omedelbart förestående allmänna valen, att kunna arrangera de tekniska svårigheterna som måste uppstå då valmanskären blev så utökad. Man antog det vara avgjort att kvinnorna skulle erhålla sin rätt. Men senaten, där vänsterkartellen ej hade majoritet, hade en annan mening och uppsköt sitt avgörande i frågan tills tiden var ute för parlamentssessionen och sålunda omintetgjordes förverkligandet av frågans lösning även nu. Som protest mot detta sabotrande och som en verksam demonstration för det självklara likaberättigandet mellan män och kvinnor beslöto framstegspartierna att vid de senaste valen uppställa kvinnliga kandidater.

Det var främst det socialistiska partiet som arbetade härför. Det kunde ju ej leda till någon reell utgång utan endast tjäna som demonstration och även som mätare på det allmänna intresset. Omkring 80 stycken sådana kvinnliga räknekandidater uppsattes och erhöles vackra

(Forts. å sid. 6.)

Kvinnokursen i Brunnsvik 1925.

Årets kvinnokurs vid Brunnsvik.

Det var säkert med stora förväntningar, som de kvinnor, vilka voro nog lyckliga att få deltaga i årets kvinnokurs vid Brunnsvik, samlades där söndagen den 14 juni.

De kommo från olika håll, från norr och söder, från öster och väster. Många kvinnor hade kanske måst forcera arbetet innan en veckas ledighet kunnat erhållas, många hade också haft en lång och kanske tröttsam resa. Så fort den sista gruppen kvinnor fått resdammet tvättat ur ögonen och en liten stunds vila, samlades hela deltagarskaran (en kurs för lantarbetare pågick samtidigt) till samkväm och det dröjde inte länge förrän Brunnsviks traditionella festsång: "Här är gille — — —" ekade genom salen. Och redan första kvällen, med dess kamratliga stämning sade oss, att det var ingen överdrift, då kamraterna från fjol-årets kurs hade beskrivit den som någonting ljuvligt.

Och så nästa morgon redan en kvart före åtta klingade den friska "morgonpsalmen": Solen några purpurdroppar — — — och vi voro klara att börja den allvarigare delen.

Fröken Kerstin Hesselgren föreläste i socialpolitiska frågor, ex. vår svenska barnavårdslagstiftning, arbetareskyddslagstiftning, socialförsäkringar, vardera ämnena uppdelade i flera föreläsningar. Att lagar och lagparagrafer icke alltid behöva vara tråkiga, det fingo vi nu erfara, ty fröken Hesselgren formligen blåste liv i dem.

Lekt. Oscar Ohlsson föreläste

om skönlitteraturens bildningsvärde samt om 80-talets litteratur. Det senare ämnet uppdelat i flera föreläsningar, huvudsakligen ägnade åt Strindbergs och Ernst Ahlgrens diktning. Till dessa föreläsningar hörde även studiecirkel, där vi sysselsatte oss med exempelvis Strindbergs "Mäster Olof" och Ernst Ahlgrens "Pengar". Ibland fingo ett par kursdeltagare göra små korta inledningar till diskussionen, som ibland blev ganska livlig.

Rekt. Joh. Sandler vägledde oss i de kommunala regionerna, och till hans föreläsningar i kommunalkunskap följde vissa praktiska övningar, t. ex. deklaration och en fingerad kommunalstämma. Denna kommunalstämma var verkligen både lärorik och rolig.

Rekt. Yngve Hugo föreläste i ämnet socialhygien, ett ämne som säkerligen skulle intressera de flesta kvinnor och som kunde vara särdeles lämpligt för kvinnoklubbarnas studiecirkel.

Rekt. Hugo föreläste även om bildningsarbetet, och i detta ämne förekommo också synnerligen livliga diskussioner.

Ibland samlades vi till sång, ibland till lekar, ibland företogs utflykter. En kväll vandrade hela deltagarskaran sjungande upp på Lekomberget för att njuta av utsikten över den fagra nejden.

Hela kursen präglades av god stämning och ett hjärtligt kamratskap. Överallt såg man glada ansikten, vid eftermiddagskaffet under

björkarna, vid de små privata diskussionerna om kvällarna.

Samkvämet sista kvällen blev en verklig högtidsstund. Och nästa morgon (söndag) foro vi, var och en, till sitt land igen, kanske litet vemodiga över att så snart nödgas avbryta kamratskapet, men dock så tacksamma för de oförglömmeliga dagarna. Den korta kursen hade givit oss så många nya impulser, och umgänget med kamrater från Sverges olika delar hade varit så välgörande, rent av uppfriskande.

Jag tror att vi alla reste hem med den fasta föresatsen, att taga *nya tag* och *bättre tag!*

Alma Svänsson-Ågren.

(Forts. fr. sid. 5.

röstetal, ett par stycken till och med flertal å deras vallistor och blevo således valda fastän de ej kunde ta sina mandat i besittning.

Schweiz.

I Schweiz ägde en socialdemokratisk kvinnokonferens rum i slutet av maj. Det var huvudsakligast det tysktalande Schweiz som var representerat. Man överlade om bästa sättet att övervinna likgiltigheten bland kvinnorna och om kvinnornas uppgifter inom socialdemokratien. Även framhölls starkt behovet av en egen tidning för kvinnorna eller åtminstone en kvinnlig bilaga till partipressen. Det beslöts vidare att söka återupprätta och reorganisera det förut verksamma centrala kvinnoutskottet vilket partistyrelsen emellertid först skulle planlägga.

Polen.

I Polen hölls en kvinnokonferens den 31 maj—1 juni i Warschau inom det polska socialistiska partiet. Bland överläggningsämnena märktes bl. a. följande: Redogörelse och diskussion över det politiska läget, över lagstiftningsfrågor angående kvinno- och ungdomsskydd, över reformer för förändring av lagen om barn födda utom äktenskapet, över alkohol-lagstiftningen, över kvinnornas deltagande och insatser inom det kommunala arbetet, över bildnings- och uppfostringsfrågor, över inre och yttre organisations- och agitationsarbete, över pressens betydelse i kvinnorörelsen, över partipolitiken med avseende å riksdagsarbetet etc.

Holland.

En social "välfärdskongress" för kvinnliga arbetare inom industrin har nyligen hållits i Holland. Avsikten med densamma var att sammanföra socialt intresserade såsom yrkesinspektörer, fabriksstyrar, arbetsgivare och arbetarrepresentanter för att bygga en organisation, "som i ömsesidigt förtroende skall tjäna såväl samhället och arbetet som arbetareklassens sociala och mänskliga rättigheter".

Från Sverge närvaro fru Anna Johansson-Visborg, yrkesinspektör Kerstin Hesselgren, fröken Signe Fredholm och fröken S. Göransson.

Fröken Kerstin Hesselgren och fru Johansson-Visborg hedrades med inval i föreningens styrelse.

Dagar i Berlin.

Man kan säga: Berlin är sig likt. Men inte riktigt; det är som om staden här och där fått något nytt och främmande över sig; det är som om staden bytt utseende. Och ändå har den inte gjort det; den är sig nog så lik den kan bli. Här och där bygger man hus. Här och där dras en ny gata fram. Stadens fäder (och mödrar!) söka följa med tiden. Man behöver åter och åter större utrymme. Berlin växer, och det fattas bostäder.

Staden växer ut på landsbygden. För några få år sedan var Steglitz ett litet samhälle ett bra stycke utanför Berlin och nu ligger det inom staden; för några år sedan var Charlottenburg en stad för sig själv, likaså Neukölln, och nu äro båda endast berlinska stadsdelar. För två år sedan, då undertecknad var här, fanns ett par trevliga parker kvar vid Jeverstrasse ute i Steglitz. Nu är det två stora kvarter. Människan, som dock är jordens herre, måste ha plats, måste ha tak över sitt huvud och rum att ställa in sina möbler i.

Inflationstiden är förbi, till stor sorg för många och till stor glädje för många fler. Jag har hört affärsmän svära ve och pina över nuet och tala om nödåren 1920—23 som den gamla, goda tiden. Det är rörande. Man förtjänar ingenting nu, mena de, det finns inga möjligheter... Nej, det finns inte så stora möjligheter att klå medborgarna nu, då man kan få danskt landssmör utan kort och slipper stå i kö för det dagliga brödet.

Det Berlin, som försvinner, är icke nödens, men nödårens. Folk kunna välja, och i de flesta fall välja de också. Där de ha råd. Ungarna se inte så lortiga och svultna ut. Kläderna äro bättre. Berlins medborgare återgå alltmer till borgarstadiet. Mat finns att köpa (nä, det fanns också förut!), livet ljusnar och Frankrike förefaller inte vara så omedgörligt.

Nu klagar man visserligen på det politiska området. En del klaga på regeringen, och med full rätt, och andra klaga på domare, som sova under rättegången, eller regeringsråd, som låna bort allmänna medel till ett filmbolag och inte få igen det utlånade. Det är sista skandalen. Under nödåren bildades nämligen "Wohnstätten" ("G. m. b. H."), ett bolag för bostadsbyggande, och staten satsade en hel del kapital. Ledningen för detta bolag fann det emellertid för litet inkomstbringande... och överförde därför en del av kapitalet som lån till ett filmbolag. Och nu har filmbolaget kommit i knipa och kan inte återbetala de lånta medlen, varför Wohnstättenaktiebolaget också kommit i knipa. Ledningen för detsamma har nu dragits inför rätta, och får väl i sinom tid sona sina synder...

Skattebetalarna äro givetvis missnöjda, vilket inte är att undra på. Så komma de att bli — till nästa skandal. Missnöjet tar inte slut — det tar aldrig slut. Det växlar bara orsaker.

Det klagades en gång över att utlänningsgarna helt och hållet utträngde tyskarna ur Berlin. Det kan i viss mån vara en sanning; förstås, då måste man räkna Ostpreussen till utlandet. Inflyttningarna och inflyttarna utifrån de östliga provin-

serna äro legio, ty de äro många. Folk, som för allt i världen inte vill tillhöra Polen, emigrera till Berlin, där de slå sig ned, öppna affär elier söka arbete. Likaså från Sleswig. Berlin är den stora magneten, som drar till sig allt och alla. Stadens intryck är optimistiskt. Det vill säga: om man ser på den uppifrån en kafétérass. Om den betraktas underifrån, från Moabit och de norra stadsdelarna, då framträder det enände, som överlever alla goda tider...

Och nu är staden ljus även på kvällarna. Elektriciteten och gasen hjälpas åt att illuminera det nattliga gatulivet. Förr, under inflationsperioden (vilken redan betraktas som något man visserligen upplevt, men som dock ligger mycket långt in i det förflutna), voro gatorna mörka och till stor del riskabla på nätterna. Nu är det ljus, ljus och åter ljus; man kan nästan undra, om alla dessa ljus äro behövliga. Fasanfulla ljusreklamer kläda husfasaderna med en färgprakt, som är för bländande grann att vara vacker; dess uppgift är heller inte att på något vis smycka staden, utan helt och hållet den att i mer eller mindre gröna färger fastslå, att den eller den likören, den eller den cigaretten, den eller den chokladsorten är att föredra framför alla andra... Det blir för mycket av det goda för en rågorlunda medeleuropeisk åskådare. Det är fullt.

Parkerna ha sin publik. För att nu inte tala om Tiergarten, som vid det här laget har europeisk ryktbarhet på grund av alla de dunkla ting, som ske under dess gröna lövverk. Otaliga, intet ont anande medmänniskor, ha förrirat sig i denna jättestora, om natten oupplysta park. En stor del ha här blivit lättade på sina tjockare eller tunnare plånböcker; ja, många, som gått vilse i Tiergarten, ha kvicknat till först dagen därpå — om de nu någonsin kvicknat till. Men Tiergarten är i alla fall en oas i öknen Berlin, och trots sitt dåliga rykte har den dock sin dagliga publik, som för allt i världen inte vill avstå i sin oas. I Tiergarten ligger också en av Tysklands vackraste rosenträdgårdar, Rosengarten. Särskilt efter regn är luften där övermåttad av doftnyanser från den lättaste, mest flyktigaste aning vildrosdoft, till den tyngsta, sötaste, mest kvävande doft av förnämare ros-sorter. Och färgerna...! intrycket är överväldigande, helt enkelt, och den, som haft det nöjet att vara här ofta, kan konstatera att Rosengarten har den trognaste publiken av Berlins alla avgiftsfria förströelse- och "erholungs"-ställen. Vilket ju är ett gott vittnesbörd...

Vy från Stockholms skärgård.

... och Dempsey var här...

Världsmästaren i tungviktsboxning, aktionären i flera industriföretag, mannen som lagt världen för sina fötter (för sina händers skull, m. m., m. m., o. s. v., etc.) har varit här!

Undertecknad hade inte äran att vara här samtidigt med den store mannen. Men har dock hört och sett tillräckligt av publik och tidningar för att kunna berätta en poäng, vilken troligen senare kommer att användas av Herr Dempseys biograf: Folket, som vill skådespel, önskade naturligtvis se idolen. Till den ändan — som de gamla kyrkofäder säga — annonserades i tidningarna, att Dempsey två kvällar å rad skulle besöka Luna-Park, ett tivoli-företag i stil med Stockholms Gröna Lund. Inträdet var 2 mark. Dempsey infann sig och lät publiken, som sammanlagt lär ha varit cirka 60,000 människor, beskåda sig. Han erhöi den blygsamma summan av 9,000 mark för besväret...

Världen är sig lik, och Berlin är sig också lik... trots tidens allvar. Varje dag ha tidningarna viktiga ting att förtälja. Än politiska, än kriminella; och stundom rör det sig om något uppseendeväckande, något "niedagewesenes" på skandalernas område. Barmat-Kutisker-Stinnes-Wohnstätten, alltid är det något som rör sig, som låter tala om sig, som samlar intresset — eller pengarna. E. J.

W. Haslehurst: Bro.

Storbritanniens arbetarkvinnor

höll sin sedvanliga årskonferens den 27—28 juni i Birmingham.

Konferensen beivrades av 861 ombud från olika kvinnliga sammanslutningar inom arbetarerörelsen, som voro berättigade deltaga.

Stadshuset hade upplåtits för ändamålet.

Varje ny konferens av Englands arbetarkvinnor vittnar om den kraft och den snabbt växande makt, som de utgöra inom den engelska arbetarevärlden. Näst efter Österrikes kvinnor äro de säkerligen de mest betydande inom den internationella arbetarerörelsen hittills.

Många viktiga, ehuru mest för England just nu specifikt aktuella spörsmål dryftades. Det var bl. a. emigrationsfrågan till de engelska dominions, livsmedelsfrågor ur olika synpunkter, skolfrågor, skatte- och budgetfrågor och överläggning om den allmänna politiska ställningen etc., som ägnades behandling, så ingående den knappa tiden tillät.

Samtidigt med dessa årskonferenser hållas alltid stora möten och demonstrationer samt sammankomster med en del olika specialsammanslutningar inom rörelsen, varför dessa årliga mönstringstillfällen äga stor agitatorisk betydelse.

För Europas fred och tillfrisknande är det mera viktigt än något annat, att i världsimperiet Britannien de verkligt och aktivt fredssträvande och framtidsskapande krafterna bland folket komma till bestämmande inflytande. Därför ha Englands arbetarkvinnor en så oerhörd stor

uppgift och betydelse, och vi i de små länderna följa därför deras arbete med största uppmärksamhet.

Vid öppningshögtidigheterna upplästes det första telegrammet från Sverges Socialdemokratiska kvinnoförbund, som hälsade de engelska arbetarkvinnorna på deras stora årsmönstring.

Vi ge här ett kort referat av överläggningen angående planen för den i finansministerns budgettal framlagda änkepen- sioneringen såväl som delvis omläggande av ålderdomspensioneringen på grund av dess aktuella intresse även hos oss.

Änkorna och ålderdomspensioneringen.

Ledamoten av verkställande utskottet, fru Agnes Dollan, som inledde denna fråga, framlade följande resolutionsförslag till antagande av konferensen:

"Denna konferens av arbetarkvinnor protesterar emot förslaget att grunda änkepen- sioneringen på basis av bidragen från de försäkrade, liksom att överflytta hela bördan av ålderdomspensioneringen successivt till samma system.

Konferensen uttalar att bördan av dessa stora försäkringsavgifter icke kan bäras av arbetarna utan betänklig inknappning av det redan förut knappa underhållet för föda och andra nödvändighetsvaror.

Framför allt fördömer konferensen:

För det första: Den fullständigt otillräckliga pensionen för underhåll åt änkor och barn, vilken är lägre än beräknings- grunden för fattigvårdsunderstöd på många orter, varför änkorna fortfarande skulle bli tvingade att söka förvärsarbete eller fattigvårdsunderstöd.

För det andra: Förslaget att göra alla arbetare betalningspliktiga i avsikt att

giva en särskild pension av 10 shilling i veckan till alla änkor, oavsett ålder eller huruvida de ha barn eller ej, upp till 65 års ålder. (Sedan skulle de komma in under ålderdomspensioneringens tariffbestämmelser. Red:s anm.)

För det tredje: Saknaden av varje anordning för omsorg om mödrar med barn, vilkas familjeförsörjare blivit urståndsatta att underhålla familjen.

För det fjärde: Utestängandet av ett stort antal av de fattigare befolkningslagren samt de icke kroppsarbetande personer, vars årsinkomst ligger mellan £ 250—350 (ungefär 4,500—6,300 sv. kr.), vilka ännu ej medtagits i den allmänna försäkringen.

Konferensen framhåller vidare, att den framlagda försäkringsplanen skulle lägga nya bördor på de ogifta, kvinnliga arbetarna, samtidigt som barnlösa änkor skulle erhålla ett understöd av 10 shilling i veckan och vara oförhindrade att på samma gång konkurrera på arbetsmarknaden med och emot de kvinnor som de mottagit bidrag av.

Konferensen upprepar sin fordran på en plan för änkepen- sionering, som lägges på grundval 'icke-bidragande' system, och en pension som är tillräcklig, åtminstone lika stor som nu utgående skala för krigspensioner för änkor med barn, som äro beroende av sina mödrar, och för mödrar och barn, vars försörjare blivit urståndsatta att fullgöra sin försörjningsplikt.

Konferensen uttalar, att ingen fastslagen pension vid 65 års ålder är tillräcklig att möta den nöd och svårighet, som många lida under i dag, och förfäktar att pensionsunderstöd skulle kunna erhållas vid tidigare ålder för alla män eller kvinnor, som äro oförmögna och urståndsatta att vidare erhålla anställning."

Under debatten angående denna fråga protesterade inledarinnan, fru Dollan, emot det s. k. "bidragssystemet" och påkallade speciellt uppmärksamheten till det faktum, att även den allmänna ålderdomspensioneringen skulle läggas efter samma grunder som den föreslagna änkepen- sioneringen. Detta var att borttaga den rätt som de nu pensionerade hade åtnjutit under många år. Denna försäkringsform kunde rätteligen ej kallas för en pensionsförsäkring och hade ingenting att göra med budgeten. Den hade burits fram i budgettalet för att täcka, så mycket som möjligt, dess verkliga karaktär, och har med rätta betecknats så, att mr Churchill lånade "hälsoministerns barnungar" i avsikt att synas så dygdig och ärlig som möjligt.

Industrin kunde icke bära dessa kostnader, vilka således ytterligare komme att överflyttas för de redan nu för mycket nedtyngda arbetarna, och göra det lättare för arbetsgivarna att ännu mer reducera deras löner.

Nästan varje land betraktar änkorna, de gamla och sjuka visserligen som en börda för staten men som dock måste ägnas vård. Det har blivit till en kristen princip. Regeringen har här velat gå en genväg och avhugga sambandet i ifråga-

Nyutkomna böcker.

Axel Lundegårds historiska romaner på Tidens förlag. *Drottning Margareta* utkommen.

Axel Lundegård är ju ett gammalt, välkänt författarenamn, som främst blivit knutet till en rad medeltida romaner. Denna förf. äger stor förmåga att göra historiskt stoff dramatisk spännande på samma gång det verkar historiskt troget till fakta och miljö.

Det är en bra idé av Tidens förlag att utsända dessa böcker, som numer äro utgångna ur bokhandeln, till det synnerligen låga pris som åsatts. Den nu utkomna *Drottning Margareta* i gott band med 400 trycksidor betingar således blott ett pris av 3 kr. Detta pris kommer att gälla även de följande böckerna i de olika romanserierna som beräknas utkomma under årets lopp.

Då Axel Lundegårds böcker ju står på god litterär nivå så bör, med detta billiga pris, stor spridning kunna motses för ifrågavarande arbeten.

varande spörsmål. Det har sagts att det framlagda schemat skulle minska fattigvårdsbördan, vilket dock är otänkbart på den grund, att försäkringsunderstöden äro så otillräckliga, att änkor bli tvungna gå både till pensionsmyndigheten och fattigvårdsstyrelsen för att kunna försörja sig och barnen. Slutligen gav inledarinnan en del konkreta exempel till bevis och belysning för vad hon andragit.

Härefter yttrade sig åtskilliga talarinnor, som i korta koncentrerade anföranden framhöllo olika synpunkter i frågorna om såväl änkepensioneringen som planen för ålderdomspensioneringens omläggande. Alla hävdade dock starkt det orättvisa uti, att änkor utan barn, oberoende av om de voro unga, friska och arbetsdugliga, skulle erhålla ett understöd av 10 shilling i veckan och samtidigt kunna på arbetsmarknaden konkurrera med de övriga kvinnorna, varav många kunde ha det mångdubbelt svårare, vara gamla och svaga och få erlagga dryg avgift till änkepensioneringen men själva aldrig få annan fördel av den än att få betala avgifterna på den grund, att de vore ogifta eller hade män, även om dessa vore urständsatta att försörja vare sig själva eller sin familj.

Den föreslagna resolutionen antogs enhälligt.

V.

E. Caser: Bro.

Det sjungande hjärtat av Gunnel Nyblom. Tidens förlag. Pris kr. 3: 50.

Den öppnade porten. Av Anna Björkman. Bonniers förlag. Pris kr. 2: 75.

Efter en mycket tålamsprövande inledning kommer förf. slutligen fram till det väsentliga i boken, som handlar om kampen mellan mor och son. Modern, en jordbunden stram storbondekvinna, som kämpar för att få behålla ende sonen, sedan de övriga barnen såväl som mannen genom tragiska omständigheter frånryckts henne, och sonen, som i hög grad studiebegåvad, trots hennes önskan, går den akademiska vägen. Det är en träffande bild av psyket inom vissa kretsar av skånsk bondebefolkning som förf. lyckats ge i sin berättelse, vari det gamla, traditionsärvda och det djärva, nya i tiden kämpa om herraväldet. På slutet är förf. nog grym att låta det gamla, pessimistiska — "var det inte det jag hela tiden anade" — också avgå med "segern".

Allvarshistorier och skymnings-sagor av Astrid Forsberg. Oskar Eklunds förlag. Pris kr. 2: 50.

Astrid Forsberg är ett namn, som de sista åren ofta stått att läsa under många beaktansvärda artiklar och skönlitterära bidrag i Morgonbris.

Med ovanstående arbete har hon nu debuterat som offentlig förf. för den svenska läsekretsen. Genast från början måste man konstatera, att debuten gjorts lyckligt, litterärt sett.

Den typografiskt trevligt utförda boken på 115 sidor innehåller ett gott urval av i den periodiska pressen förut publicerade berättelser, som alla utmärka sig för synnerligen god och naturligt trovärdig sammanställning.

Motiven variera men äro genomgående i den mera folkliga genren, alltid utformade så de bliva kvalitativt högtstående och skänka läsaren njutning. Stilen driven och förtätad. Det är inga moderna kräk som ödas skildring utan märgfulla kraftiga typer ur folklivet, mest liggande en mansålder tillbaka i tiden.

Av denna förf. kommer man antagligen snart att få motse arbeten av större betydelse än ett band folksberättelser kan äga.

Skapande fantasi, åskådlig formgivningsförmåga, pregnant stil, parat med verklig karaktär och värmd av brinnande intresse för de kollektivt samhällliga synpunkter, som företrädas av den internationella samhörigheten genom socialismen, äger denna förf. i hög grad förutsättningar för att som fortsättning av debutboken låta oss motse verk av betydelse.

V.

Den ryska bondkvinnans berättelse.

Mitt liv. En rysk bondkvinnas berättelse återgiven av T. A. Kusminskaja, genomsedd av Leo Tolstoj.

Den enkla ryska bondkvinnans berättelse om sitt livsöde är ju först och främst ett monumentalt prov på det ryska folkets berättarkonst, men det är därjämte ett intressant folkpsykologiskt dokument och en genom sin äkthet gripande skildring ur det ryska småfolkets liv under tsarismen.

Anissia heter hon, som berättar sin historia. Hon var en storväxt, livlig och gladlynt rysk bondflicka, som älskade Michajlo, godsägarens tjänare. Men föräldrarna gifte mot hennes vilja bort henne med den något tröge Danilo. De båda kontrahenternas föräldrar uppgjorde giftermålet och det hjälpte inte alls, att Anissia inte ville. Bland alla de gammaldags, halvt österländska bröllopsceremonier, som förekommo, då ryska bönder gifte sig för en 50 år sedan, var även den, att bruden skulle framsäga klagovisor, då hon tog avsked av föräldrarna. Anissia framsade alla de sedvanliga klagovisorna, men tillade sin egen: "Far och mor, ni som har livnärt mig, jag tackar er för brödet och saltet. Men du, far, har sålt mig för ett glas vodka. Ni har alltså inte varit nöjda med mig som tjänarinna och hushållerska. Ni lämnade bort mig till främmande, medan jag ännu är så ung, innan jag ännu är fullvuxen."

Efter de tre dagars bröllophögtidligheter var den sorgsna bruden lastdjur och sin svärmors slav. Denna svärmor lät Anissia utföra alla grövre sysslor både inom och utom hus och sköta hushållet. Därjämte gjorde hon livet så bittert för sin svärdotter, att denna efter fyra års pinotid måste klaga för sin man, och de unga tu flyttade då till en annan bondfamilj, där Danilo fick gå på dagsverken i stället för den gamle hufadern och Anissia arbeta i stället för den gamla husmodern. Livegenskapen hade vid denna tid just upphört, men både män och kvinnor fortsatte att gå dagsverken hos godsägaren för att tjäna sitt bröd. Trots sitt havandeskap gick även Anissia varje dag på dagsverket och överfölls en dag mitt under utarbetet av födslosmärtorna. Hon

smög sig då hem och födde sitt barn ensam i kostallet. Efter tre dagar var hon åter på benen och ute på dagsverke. Hon skonades inte utan fick bära tungt och fördärvade därigenom sin hälsa för all framtid. Barnet älskade hon lidelsefullt, men den lilla dog. Och två förtvivlade makar gingo en dag hem från dagsverket för att begrava sitt barn. Men genom barnet lärde Anissia att älska Danilo.

Efter en tid måste de unga makarna även flytta från sitt andra hem. De sökte då skaffa sig ett eget. Men armod och nöd följde dem, medan barnskaran växte. Danilo var en svagare karaktär än hustrun och lät i sitt nödläge locka sig till att deltaga i en kreaturstöld.

Han kom i fängelse och Anissia fick tigga sig till sitt uppehälle. Men hon tiggde även för att ha några extra matbitar med sig till fängelset, då hon besökte sin make. Hon älskade alltjämt sin Danilo och beklagade hans olycka, men fällde ingen moralisk dom över honom. När han skulle deporteras till Sibirien, beslöt hon att taga barnen och följa med. Först sålde hon sina fattiga tillhörigheter och fick på så sätt ihop några rubler. Familjens resa med fångskjuts blev något fasa- väckande, där den ena olyckan avlöste den andra. Med ömhet deltog hon i sina barns lidanden. De små stodo inte ut med resans strapatser utan blevo sjuka och den lilla Dasjka, en av döttrarna, dog på ett sjukhus. Under landsvägsresan stälpte den vagn, där Danilo satt, sammanlänkad med andra fångar. Danilo skadade sig svårt i huvudet och måste läggas in på ett sjukhus. Efter några dagar dog han och änkan stod där med sina barn, försänkt i den bittraste förtvivlan. En barmhärtig fru lät henne stanna i sitt hem och hjälpa till, medan hon väntade på tillstånd att resa hem igen. I den lilla sibiriska staden blev en rik handlande mycket förtjust i en av Anissias gossar och ville ta honom till fosterson. Anissia som ingenting annat hade att bjuda sina barn än nöd och umbäranden kämpade hårt med sig själv, men när hon skulle sätta sig i släden för att återvända hem, kunde hon inte

skilja sig från någon av sina barn. Sedan hon kommit åter till sin hemby, blev hennes tillvaro i fortsättningen en kamp mot lidande och nöd genom år av bekymmer. "En änkas liv är svårt och beklagansvärt och man reder sig inte utan att synda", berättar hon själv.

Vid äldre år gifte Anissia om sig med byns kyrkvaktare för att på älderns dag ha en försörjare.

Om hon inte fäste sig vid sin nye mans egenheter och kunde gissa sig till hans nycker, då gick det bra. För den döde Danilo, som hon lidit så mycket tillsammans med, klappade dock alltjämt hennes hjärta. —

Med ödmjuk men alltigenom värdig ton, berättar Anissia sitt livs historia. Hon framträder själv som en undergiven och tålig kvinna, vilken ändock har något storslaget och upphöjt i sin karaktär. Och religiositeten har djupa rötter i den ryska folksjälens. Anissia tror alltid, att det är Gud, som ingriper i hennes liv, skänker tårar och lindrar förtvivlan.

Anissia, som själv varken kunde läsa eller skriva, dikterade sin historia för fru Kusminskaja, Tolstoy svägerska. Tolstoy intresserade sig mycket för Anissias historia, och från ryskt håll har även den store diktaren misstänkts vara den egentlige författaren till bondkvinnans berättelse. Bokens franske översättare, som står nära den Tolstoyiska kretsen, tillbakavisar på det bestämdaste dessa misstankar. Anissias historia är äkta, därom vittnar både det folkligt enkla och friheten från social kritik i berättelsen. Ett rent litterärt värde får Anissias historia såsom prov på den enkla berättarkonstens storhet. Innan den blivit översatt till svenska, hade den också gjort sin rundvandring i världen, översatt till kulturspråken.

S i b y l.

Tack!

Till förbundsstyrelsen, klubbar, kamrater och partivänner i övrigt ber jag härmed — då det är mig omöjligt att på annat sätt nå alla — att få uttala mitt varmt kända tack för all vänlighet i form av adresser, hälsningar, telegram, blommor och presenter som i så rikt mått kom mig till del på min 50-årsdag. Sent skall något dylikt glömmas och alltid skall det tjäna som en sporre och ett stöd i kampen för idealen och för våra gemensamma strävanden.

N e l l y T h ü r i n g.

Kooperativa Kvinnogillesförbundets kongress.

Kooperativa kvinnogillena samlades till sin 10:de kongress den 28 och 29 juni i Stockholm. Under det sista året har förbundet gått framåt i rask takt och representerades gillena genom 60 ombud.

Ordf., fru Anna Johansson-Wisborg, tackade också i sitt hälsningstal medlemmarna för den energi och målmedvetenhet, varmed de arbetade i gillena för Kooperationens framgång.

Styrelseberättelsen visar, att avslutningen till förbundet är i ständigt växande, varför det nu räknar omkring 3,000 medlemmar. En mycket livlig agitationsverksamhet har bedrivits under de två åren sedan sista kongressen. Det märkligaste arbetet synes dock vara det som nedlagts i Koop. förbundets korrespondenskurser och övrigt studiearbete.

12 motioner jämte flera diskussionsfrågor blevo föremål för kongressens behandling. De flesta rörde sig om inre organisationsangelägenheter.

Bland de motioner, som även uppstego andra spörsmål, märktes den från Gestríklands kooperativa gilleskrets, som hade följande lydelse:

Då allt större fordringar ställas på kvinnogillena ifråga om agitationen, vilja vi föreslå, att kongressen giver förbundsstyrelsen i uppdrag att landet runt hjälpa gillena med anordnande av sociala kurser i t. ex. ämnena Kooperation, huslig ekonomi, social hygien, varukänedom, hälsovård, sjukvård och barnvård, för att därigenom få kvinnorna mera intresserade för gillesförelsen.

Västerås Kooperativa kvinnogille hade insänt som diskussionsfråga, om ej andra frågor böra diskuteras i gillena än de kooperativa, vilken föranledde en livlig debatt. Kongressen betonade att alla frågor av social, ekonomisk och humanitär karaktär, vilka beröra gillesmedlemmarna som kvinnor och mödrar i samhället må förekomma inom kvinnogillena.

Förutom behandling av motioner bjöd kongressen på föredrag av skolköksinspektrisen fröken Gertrud Bergström i varukänedom och av rektor H. Eilidin över ämnet bildningsfrågor. Efter föredragen följde livliga diskussioner. Dessutom företogs besök å kvarnen Tre kronor, Kooperativa bageriet och stadshuset.

Kooperativa Kvinnogillesförbundets kongress 28—29 juni.

En vardagshistoria.

Av Oscar Hedberg.

Thora hörde icke till de äkta; hennes mor var nämligen icke gift, när hon födde detta första skrikande liv till världen, men hon blev det ett par år senare, vilket emellertid icke gjorde Thora mera äkta och egentligen icke heller fick någon större betydelse än den, att Thoras mor fick fem till — det var hennes offer för att få en far till den oäkta. Den riktige fadern var nämligen icke så lätt att få till vad som helst; han betalade tjugo kronor i månaden till frukten av sin dumhet, och så kunde ju ingen förebrå honom för någonting; det gjorde heller ingen, inte ens Thoras mor, ty för henne var dumheten lika stor som för fadern, om inte ännu större; hon hade varit så naiv att tro på något som kallas för ömsesidig kärlek. Men ur den villfarelsen blev hon ju snart tagen.

Thoras första samhällsnyttiga arbete bestod av att vara barnflicka åt de fem

På första kongressdagens afton bjödo Stockholmsgillena på supé i Alviks Folkets Hus och visade sig vara utomordentligt gästfria värdinnor, som icke sparat sig någon möda att på ett inbjudande mottaga gästerna och förplåga dem. Den sista aftonen bjöds hela kongressen av K. F. på supé i "Vår gård", det på Saltsjöbaden mycket vackert belägna studenthemmet, där den i allo vällyckade kongressen avslutades under tal med blomsterhyllningar för förbundets ordf. Anna Johansson-Wisborg och dess sekreterare Agnes Jonsson.

S. V.

äkta, och när hon var så gammal, att hon kunde användas utanför hemmet, blev hon först hjälpjungfru och sedan riktig jungfru. Hon hade en förvånansvärd förmåga att tillgodogöra sig livets resurser och trotsa alla förväntningar; hon växte sig stor, stark och grann på allt det, som medfört motsatsen för många andra i detta liv. Därför fanns ingen anledning betvivla, att hon skulle klara sig, då hon beslutade resa till huvudstaden för att få del av det goda, hon hört talas om fanns i den stora staden.

En morgon stod hon på en gata inne mellan spårvagnar, automobiler och cyklist, och för första gången på länge visste hon inte riktigt vad hon skulle taga sig till — intrycket var för kraftigt. Men hon klarade sig, mest därför att hon ville det. Hon blev först tjänarinna på ett hotell, men vad hon där lärde känna som storstadens resurser smakade henne icke riktigt, och så sökte och fick hon en betydligt bättre plats hos en konsul. Här fick hon snart tre goda vänner: konsulns chaufför, konsulns son och en fattig konstnär, som bodde uppe i en kupa i huset bredvid. Alla tre ansträngde sig var på sitt vis för att ådagalägga sina goda egenskaper. Chaufförens specialitet var konfektpåsar, biografbesök och fagra ord om en lycklig framtid. Hon åt konfekten och gick med i biografen, men ville helst inte tala om den gemensamma framtiden.

— Jag håller av dig, Ernst, sade hon, men det är inte nog till att jag kan gifta mig med dig.

— Jag har så pass, att vi kunna få ett snyggt och trevligt hem, och du skall aldrig komma att ångra dig, lovade han.

Men det lockade henne icke, och till slut fick hon säga nej till konfektpåsarna

och biografbesöken. Men chauffören friade till henne regelbundet en gång i veckan, varje gång med samma resultat.

Konsulns son hade vanan att viska vackra ord i hennes öron, och då herrn och frun voro borta, stod han utanför hennes dörr och bedyrade, att han hade något viktigt att säga henne. Hon hade nyckel till dörren, och ordern till att öppna skulle helst komma inne från henne själv, och det såg dåligt ut med det. För resten var det inte utan, att hon kände en viss stolthet vid att höra honom säga, att hon hade hedersplatsen i hans hjärta. Det fanns egentligen något tilldragande hos honom; vacker var han också, och skillnaden mellan honom och chauffören var bland annat den, att han sade sig vilja offra allt och resa bort med henne, medan den andre alltid pratade om pengar, som han inte ens hade. Men trots allt gingo hans vackra ord och fagra löften in genom hennes ena öra och ut genom det andra, och dörren förblev stängd.

Den tredje, konstnären i huset bredvid, hade varken pengar eller vackra ord om en framtid att bjuda henne. Hon lärde känna honom en gång, när han gick och målade konsulns trappuppgång. Hon stod och polerade konsulns dörrskylt och han satt på trappsteget och sög på en pipa. Plötsligt rusade han upp som en raket och utbrast:

— Vad ni är vacker, fröken!

Hon svarade icke, men blev icke vred, därtill voro hans ord för hjärtliga, och Thora hade sinne för slikt. Men sedan kunde hon varken gå upp eller ner i trappan så länge han gick där och smorde utan att han öste ut sin beundran över henne. Och en gång sade han:

— Det är inte nog med att ni är vacker, ni är också en bra flicka; det kan jag då förstå.

Thora hade aptit på livet. Hon visste nog, att inte allt var lika gott, ty hon hade varit utsatt för en del. Men det hon tyckte var hederligt och rent instinktivt kände var sunt, sade hon inte nej till, såvida hon inte var tvungen till det. Hon kom nerifrån, hade stått på djupet, där man endast behöver så att säga skrapa med tåspetsen för att finna det ursprungliga; med robust kraft hade hon kravlat sig upp och kryssat genom alla skären utan att taga skada till själen, men det hade härdat henne, så att hon kunde rikta sina begärliga blickar mot nuet och framtiden, och behövde icke slå ner ögonen, om hon mötte någon som tilltalade henne. Därför svarade hon utan vidare ja, när konstnären bad henne fara med i skogen en eftermiddag, hon hade fritt. Och hon ångrade sig icke. Han hade visserligen sitt eget sätt att vara på, men det bidrog blott till att han kunde skänka henne något, som låg utom både chaufförens och konsulns sons förmåga. Han såg liv, färger och nyanser i aliting, och han kände endast tacksamhet mot livet — så fattig och framtidslös han var. Det var något som gav återklang i Thora; hon var också mycket förälskad i livet.

Så länge hon kunde få betala sin kärlek till livet med att passa sitt dagliga arbete, gick allt bra nog — hon knusslade inte med sig själv på det området. Men ödet hade redan varit där med sitt finger, och dagen kom, då hon måste bringa större och svårare offer. Varför är icke lätt att säga. Det finns historie-skrivare, som påstå, att det funnits kul-

turer, som blivit tillintetgjorda av en "tillfällighet, som när man i förbigående kapar huvudet av en solros", och i naturen se vi dagligen hur liv till synes meningslöst och ändamålslost knäckes i sitt vackraste flor. Thora var ett naturbarn, med djupa rötter i en jord, som gödslas med bittra ansträngningar i kampen för tillvaron, och hon hävdade sig så gott som någon beträffande kraft och godhet. Men då hela kulturer kunna gå under på grund av tillfälligheter och naturen pres-terar så många andra meningslösheter, varför skulle det då inte kunna hända, att ett när allt kommer omkring både socialt, moraliskt och fysiskt svagt människobarn får en liten knäck. Den kraftigaste växt kan dräpas, bara man har det rätta gifvet.

Saken var den, att sonen i huset fortfor att välta in sina lidanden över henne: Ingen i familjen förstod honom, han var en olycklig människa, som fick gå sina vägar allena, och hon var den enda, som hade mänskligt värde för honom. Det väckte något ömt till livs inom henne, han var ju en olycklig människa, som väl om någon kunde ha krav på livets lycka och som hänvände sig till just henne; hennes hjärta öppnade sig för honom. Och så hände det, att han fick trycka sina klagande läppar mot hennes. Det gick henne i medvetandet som ett band, vilket knöt henne närmare till honom. Hon kände ingen lycka, snarare tvärtemot — och det var kanske därför, som hon hängav sig helt.

I hela sitt strävsamma liv hade hon aldrig varit sjuk; till och med de obligatoriska barnsjukdomarna hade hon klarat utan vidare genom att inte vilja vara sjuk. Men detta började med ångest och något så underligt tryckande, att hon höll på att bli modlös. Det var ju ej heller betydelselöst — hon skulle bli mor.

Upptäckten var förfärlig, men när hon bara fick riktigt klart för sig, vad det gällde, började hon beväpnas sig med så mycket som möjligt för att kunna bära det, som väntade henne. De sömnlösa men tårfulla nättarna blevo icke så många; hennes hjärna fick visserligen åtskilligt extra att tänka på, men hon var inte fri för att kunna tänka klart och hurtigt — gud vet egentligen var hon fått den gåvan! Hon anförtrodd sin hemlighet åt honom, men uppnådde endast det att se hans olycka taga sig uttryck, som hon mitt i sin bedrövelse fann löjliga — nej, detta fick hon bära ensam, det förstod hon strax. Och så en dag kallade frun in henne till ett privat samtal.

— Min son har talat om allt, sade modern, och jag måste säga, att ni burit er oförnuftigt åt båda två. Vad tänker Thora nu göra?

Ja, vad tänkte Thora göra? Frågan kom egentligen inte oförberedd, men hon kunde icke låta bli att tänka på, att det ju var modern till den, vilken med sina lidanden och sin svaghet lyckats erövra henne med hull och hår, som satt där och frågade, och hon hade bara att svara på: vad tänkte hon nu göra? Hon fick en nästan obetydlig lust att skratta, men hon bet sig i läpparna och sade om en stund:

(Forts.)

Att bli mor.

En barnavårdsman blottade nyligen i Social-Demokraten en del upprörande och rent av brottsliga förhållanden, som gömma sig bakom erbjudanden om "inackordering åt obemärkt", "god vård åt obemärkt", "lätt plats för obemärkt". Utpressningar och rofferier ha det lämpliga skymningsdunklet för att tillväxa och frodas, då offren äro kvinnor, som behöva och måste gömma sig för världen. Den samvetslösa bedragerskan spekulerar inte så sällan i diskretions- och tystnadsplikten. Naturligtvis finns det också många inackorderings- och förlossningshem för s. k. obemärkta, som ha barnavårdsnämndernas fulla förtroende och alltså bedriva sin verksamhet under fullt ärliga och pålitliga former. Och ändå måste man betrakta dessa tillflyktsorter för "obemärkta", där just diskretionsplikten mot medsysstrar blir en affärssak, som sorgliga institutioner, ett nödvändigt ont för olyckliga kvinnor.

Men det är inte förekomsten av ogifta mödrar i och för sig, som framtingar detta nödvändiga onda, utan det är samhällets dom över dessa mödrar. Den ogifta modern tvingas helt enkelt att, om det är henne möjligt, hålla sitt moderskap hemligt. Hur många slag av tragedier samhällets dom över den ogifta modern framtingat kan jag inte här närmare beröra. Den största tragedien av detta slag torde vara det lidande och längtande modershjärtat, som kvider efter sitt barn. Och detta barn växer kanske upp som en rotlös planta bland främmande människor.

Om samhällets dom över modern med det "oäkta" barnet även i teorin lindrats, så sitta ändå de gamla fördomarna djupt rotfasta hos den stora allmänheten. Man är så lätt färdig med sin dom och sitt omdöme om den ogifta kvinnan med barnet. Hon har förlorat en del av sitt sociala anseende, därför att hon gjort sin plikt som kvinna och fött barn. Men barnet är underpanten på att den ogifta modern haft en icke legaliserad förbindelse. Det besynnerliga och inkonsekventa i allmänhetens moraliska dom är, att förbindelsen som sådan är inte alls så socialt förnedrande för kvinnan, som förbindelsens frukt — barnet. En kvinna, som i hemlighet (offentlig!) underhåller en förbindelse med en

man, omgives ofta både i litteraturen och av skvallret med en nimbus av charmerande pikanteri. Men får samma kvinna ett barn med sin älskare, så är det inte värt, att hon behåller sitt barn hos sig och uppfostrar det själv, såvida hon vill behålla sitt sociala anseende och den "charme" hon eventuellt besitter i allmänhetens ögon.

Det finns kloka, modiga och från alla fördomar frigjorda kvinnor, som gärna skulle strunta i allmänhetens dom och det sociala anseendet inför utsikten att få ha sitt barn hos sig. Men de nås i alla fall av den moraliska bannbullen på så sätt, att de för det "oäkta" barnets skull berövas sitt levebröd. De flesta lärarinnor skulle stå platslösa, om de hade ett barn, som de erkände som sitt. Och i de fall de kunde behålla sin anställning, skulle de sannolikt komma i ett mycket skevt och obehagligt förhållande till förmän och andra människor, som de för sitt arbetes skull måste ha att göra med. Samma öde skulle drabba många andra kvinnor inom skilda verksamhetsområden, som på ett eller annat sätt bero av den borgerliga moralen.

Det är kvinnoopinionen, som kan upphäva samhällets bann över den ogifta modern och därmed ta bort orsaken till tusentals tragedier och olyckor. Men det behövs en sund, klartänkt och rättfärdig kvinnoopinion, om den skall förmå riva sönder det ihåliga och lögnaktiga i den borgerliga moralen och just på sant moralisk grund hävda moderns rätt, den giftas såväl som den ogiftas.

I tusentals år har mänskligheten blickat upp till madonnan-modern med barnet i sin famn i religiös eller estetisk extas, men det tycks ännu inte ha blivit klart för samma mänsklighet, att varje kvinna bör ha rätt till moderskapets välsignelse. Det är inte heller frivilligt som många av de bästa bland kvinnorna undandraga sig moderskapets plikter och — lycka, utan det är, för att dessa kvinnor äro bundna av sina medmänniskors dom. Under sådana förhållanden är det inte heller underligt, att den ogifta modern inte kan förstå eller förnimma vilken gudagåva, som blivit kvinnan given, då hon danats till livgiverska åt kommande släkten. Sibyl.

Meddelande från förbundsstyrelsen.

Sedan uttalanden angående distriktsstadgarna inkommit från de flesta distriktsstyrelser, har omredigering företagits, och har förbundsstyrelsen i största möjliga utsträckning försökt tillmötesgå de framförda kraven.

Angående avgifter till årskonferenserna så har denna fråga i likhet med kontingenten till distriktet lämnats öppen så att varje distrikt får bestämma efter eget gottfinnande, emedan åsikterna angående konferensavgiftens storlek voro alltför varierande för att kunna sammanjämkas.

Från ett distrikt hade framställts en vädjan att ta under övervägande om klubbarna skulle benämnas klubb eller avdelning. Förbundsstyrelsen anser intet skäl föreligga för klubbarna att ändra namn, men som förbundet består av både fackföreningar och klubbar så måste givetvis benämningen i stadgarna bli avdelningarna, detta utan att vare sig klubbar eller fackföreningar därför behöver ändra namn. Ävenså när cirkulär utsändas som gälla både klubbar och fackföreningar blir naturligtvis också benämningen avdelningar. Distriktsstadgarna komma också att häftas in i medlemskortet.

Meddelande från expeditionen.

Under juni och juli månader har till varje klubbordförande utsänts postförskottskvitto för bildningsfonden. Då det finnes en del klubbar som ej utlöst detsamma torde dessa vara vänliga sätta sig i förbindelse med förbundskassören.

Sprid Morgonbris!

Ingen klubbmedlem får vara överksam vare sig det gäller agitationen för klubben eller Morgonbris.

Från kvinnoklubbarnas arbetsfält.

Från Söderfors.

Söderfors soc.-dem. kvinnoklubb hade söndagen den 24 maj anordnat ett trevligt samkväm, varvid ett fyrtiotal utomstående kvinnor hade hörsammat vår inbjudan.

Klubbens ordf. inledde festen med, efter att ha hälsat de närvarande välkomna, att redogöra för klubbens mål och medel, manande till anslutning i kamratkretsen. Vidare förekom sång till piano, solosång, deklamation samt uppläsning.

Efter en angenäm kaffepaus vidtog en ingående och givande diskussion om Kooperationen.

Den odelat angenäma festen avslutades med avsjungandet av "Arbetets söner" och utbringades ett leve för Söderfors soc.-dem. kvinnoklubb. G. E. m.

Från Långbanshyttan.

Söndagen den 3 maj var av intresserade kvinnor i Långban anordnat ett upplysningsmöte i Långbanshyttans Folkets hus för att om möjligt väcka intresse för en kvinnoklubb. Talarinna för dagen var fru Alma Norsell från Karlstad, vilken i sitt intressanta och klarläggande tal ställde arbetareklassens 40-åriga kamp såsom bakgrund.

Mötet var besökt av ett 30-tal kvinnor, vilket i förhållande till platsens obetydlighet samt den misstro och oförståelse, som saken rönt hos en del, får anses som mycket tillfredsställande. Efter mötet antecknade sig 11 som medlemmar, vilket antal i en snar framtid torde vara fördubblat om ej alla goda tecken slå fel. Detta är ju visserligen en ganska blygsam början, men trots allt har den redan satt frukter, som väl ingen inom klubben vägat hoppas på, och som nog ej heller kunnat tänkas av de personer, som här på platsen trott sig representera intelligens och förstånd, ävensom den strängt religiösa förening (utåt), som döpte vår klubb till skvallerföreningen, för att ej nämna alla andra vackra namn, som kunde hittas på i intelligentia hjärnor.

Fredagen den 15 maj höll klubben sitt första möte, varvid styrelseval företogs och konstituerade sig styrelsen som följer: ordf. fru Ellen Andersson, korresp. sek. fru Gunni Söderberg, kassör fru Hanna Jonsson, v. ordf. Emma Fall och v. sek. Selma Nord. Fröken Thea Fall valdes till kommissionär för Morgonbris. Revisorer blevo fruarna Emma Nilsson och Mathilda Olsson.

Klubben beslöt kalla sig Långbanshyttans kvinnoklubb och att fr. o. m. 1 juli ingå i partiet.

Med hälsning till klubbarna landet runt.

Enligt uppdrag:

G. S.

Försäkra Ert Liv i Folket

Från Skönsberg—Ortviken.

Härvarande kvinnoklubb höll lördagen den 14 februari årsmöte och 15-årsfest å Skönsbergs Goodtemplarelokal. Arbetarekommunen och ungdomsklubben voro inbjudna, vilka hörsammat inbjudan och hade cirka 250 partikamrater infunnit sig.

Av styrelseberättelsen framgick att klubben under året haft 10 ord. och 1 extra möte samt under året anslutit sig till bildnings- och kongressfonden. Telegram avsåndes till Ellen Key på hennes 75-årsdag. Ett samkvämsmöte med hr S. Luterkort som talare, samt ett gemensamt möte med arb.-kom. och ungdomsklubben ha hållits. Vidare har klubben besökt försörjningshemmet och bjudit de gamla på förplågnad. Klubben har 5 andelar i Nya Samhället samt 7 i Skönsbergs Folkets hus. 6 nya medlemmar ha under året anslutit sig till klubben. Utgifter och inkomster ha balanserat på kronor 1,219: 85. Styrelsen beviljades ansvarsfrihet. Till ordf. under det nya året valdes fru Linnéa Byberg.

Fru Mariana Johansson, som med ett kortare avbrott varit klubbens ordf. i 35 år, uppvaktades vid sin avgång med en ståtlig silvervas, vilken överräcktes av fru Kristina Boström med några hjärtevarma ord. Under mötets gång antecknade sig 7 nya medlemmar.

En tablå över den 15-åriga verksamheten upplästes av fru Mariana Johansson. Av denna framgick bl. a. att klubben bildades år 1909 efter ett föredrag av fru Selma Tärnlund. 1910 invigde klubben sitt standard med ett tal av fru Agda Östlund. 101 medlemmar ha under åren tillhört klubben och för närvarande har den 49 godkända medlemmar. Utom fredsmärken och broschyrer ha försålts 3,400 ex. av Morgonbris. Vid valtider har bedrivits en intensiv agitation.

Efter kafferasten framförde fru Disa Västberg D. S. hälsning med en maning till arbetarkvinnorna att gemensamt med männen slå vakt kring partiets och arbetareklassens intressen. Tal. påpekade vidare vilken betydelse kvinnorörelsen haft då det gällt att skapa opinion för frågor, som höra samman med kvinnan, hemmen och barnen. Fatta vi våra uppgifter i föreningarna så, att något av bestående värde där framskapas, då förstå vi vår uppgift rätt och då bli kvinnoklubbarna en betydelsefull länk i arbetarörelsen.

Programmet upptog vidare solosång av fröken Sigrid Andersson med Siri Lundal vid pianot. Musik utfördes hela kvällen på ett förtjänstfullt sätt av Sandbergs trio. Några ungdomar utförde en 3-aktare under publikens jubel. Klubben beslöt att ansluta sig till Essviks—Nyhamns kvinnoklubbns protest mot skymningsbalerna.

Gamla och unga fingo därefter tråda dansen, varefter en animerad tesupé intogs.

Mora soc.-dem. kvinnoklubb

höll sitt 6:te årsmöte den 5 juni. Av den föredragna styrelseberättelsen framgick att klubben drivit ett energiskt arbete såväl inåt som utåt, som resulterat i ökning av medlemsantalet med 9 medl.

Under årets valagitation har klubben tagit livlig del, särskilt i fråga om husagitation, samt för Dala-Dem. drivit agitation och tillsammans med Mora arbetarekommun bildat en fond för underlättandet av prenumerantanskaffning.

Klubben har erhållit en plats i köpingens fattigvårdsstyrelse; har en pågående kurs i kommunalkunskap med H. Lindberg som ledare och föreläsare; en kurs i förningskunskap med ombudsman Ejnar Lindberg som föreläsare och instruktör.

Vid Kvinnodistriktets kongresser ha 2 ombud varit deltagare. En hel del sammanträden och möten ha hållits gemensamt med arbetarekommun, varvid behandlats frågor av innehåll som närmare berört kvinnorörelsens intressen. Berättelsen jämte revisorernas förslag om ansvarsfrihet godkändes.

Inkomster och utgifter ha balanserat under året med kr. 329: 87.

Klubben beslöt att teckna 5 andelar i Dala-Demokraten.

Frågan om studiekursen i Brunsvik hänsköts till styrelsen för förberedande behandling.

Till styrelse valdes fruarna Ida Isaks-son, ordf., Ingrid Jansson, v. ordf., Anna Karlsson, sekr., Anna Nilsson, kassör, Maria Johansson, v. sekr., samt Hulda Lövgren och Jenny Johansson utan funktion.

Revisorer: Frida Badman och Hilda Johansson med Anna Berg som suppleant.

Referenten.

Från Blekinge.

Blekinge soc.-dem. kvinnoklubb höll kamratmöte i Högadal söndagen den 24 maj. Mötet hölls i Folkets park, vilken i vårgrönkan tedde sig mycket vacker. Då alla kamraterna samlats intogs kaffe, varefter mötet tog sin början. Högadalsklubbens v. ordf., fru Amanda Jönsson, hälsade kamraterna välkomna samt föredrog dagordning, vilken godkändes. Tvenne ordf. valdes, nämligen fruarna Anna Johansson och Anna Ohlsson från Karlshamn, sekr. fru Astrid Jönsson, Högadal, referent Lisa Sandström, Karlshamn.

Föreläsning hölls av fru Bernhardina Bengtsson över ämnet "Rashygien, dess mål och medel". Talarinnan började inledningsvis med kriget och dess fördelser, att vi i vårt land ej haft direkt skada av detsamma men indirekt. En stor del friska, starka människor ha blivit förstörda, de sämsta ha lämnats kvar. Lika så är förhållandet med emigrationen: de bästa få tillstånd att lämna landet, de mindre väl utrustade få stanna hemma.

Under sådana förhållanden blir människo-rasen mer och mer degenererad. Även vid-rörde tal. vilken stor skada rusdryckerna medföra för vårt folk. Var och en indi-vid måste härvidlag känna sitt eget an-svar för egen del, ännu mer för kommande släkte. Om mödrarna blott allvarigare ville taga barnens öde under övervägande och besinna hur mycket ont, som förvällas genom den blinda okunnigheten. Ty för-äldlingens välsignelse är icke blott en framtidssak, den är lika mycket i värde för det närvarande, en omedelbar vinst. Fru Bengtsson avtackades med kraftiga applåder.

Nästa fråga på dagordningen var dis-kussionsfrågan: Hur och när få barnen de första förmödelserna av klasskillnad? Frågan inleddes av fru Astrid Jönsson. Inledarinnan framhöll, att först i skolan fingo barnen förmödelse av klasskillnad. Som barnen just i den åldern äro mycket känsliga, är det för både barn och föräldrar ledsamt. Frågan föranledde en myc-ket livlig diskussion. Flera av mötesdel-tagarna uttalade sin mening, berörande var och en sina erfarenheter. Diskussion-en fick utgöra svar på frågan.

Fru Bernhardina Bengtsson redogjorde för den nya barnavårdslagen.

Bland nya frågor upptogs till behand-ling om flera kamratmöten borde hållas och beslöts på Siggarpklubbens önskan att nästa kamratmöte skulle förläggas till Siggarp.

Programmet utfylldes för övrigt med deklamation av fru Rasmusson från Söl-vesborg, mycket och vacker sång av fruarna Emma Persson, Högadal, Anna Johansson, Anna Ohlsson, Olivia Karlberg från Karlshamn, allt mottaget med tack-samhet. Därefter serverades kaffe i det gröna. Vidare förekom uppläsning av fru Bernhardina Bengtsson.

Mötet präglades av stort intresse och den allra bästa kamratanda. Flertalet klubbar inom Blekinge voro vid mötet representerade. Högadalsklubben avta-cades för all den trevnad den berett mö-tesdeltagarna. Kvinnosången sjöngs och ett fyrfaldigt leve utbringades för Ble-kinge soc.-dem. kvinnorörelse. Mötet var nu slut och samlas till våra minnen, men ett av de trevliga sådana.

Med kamrathälsning.

Ref.

Från Hudiksvall.

Hudiksvalls soc.-dem. kvinnoklubb höll sitt årsmöte den 16 mars. Års- och re-visionsberättelserna godkändes och ansvars-frihet beviljades. Klubbens medlemsantal är 40. Klubben har sänt ombud till för-bunds- och distriktskongresserna. Har i december månad anordnat Ellen Key-afton samt tillsammans med Iggesunds kvinno-klubb gemensamt diskuterat änkepensio-nering samt modershjälp. Har även del-tagit i Söderhamnsklubbens kamratmöte. Är fortfarande representerad i stadsfull-mäktige och folkskolestyrelsen samt i ar-betarekommunens styrelse. 5 nya medlem-mar ingingo i klubben.

Vid mötet diskuterades den upprörande familjetragedien vid Gottlandsgatan i Stockholm och framhölls och underströks vikten av att kvinnorna måste höja sig och bli ansvars-kännande även ifråga om sitt eget värde. En annan diskussionsfrå-ga: Vad är en soc.-dem. kvinnoklubbns vik-tigaste uppgift? bordlades till nästa möte.

Med kamrathälsning.

Korresp.

Vetenskapliga fabriktionsmetoder och kooperativ distribution göra K. F:s margarin till en delikat och billig vara.

Från Karlskoga.

Karlskoga soc.-dem. kvinnoklubb höll den 20 april sitt årsmöte. Års- och revisionsberättelserna godkändes. Klubbens kassa har balanserat på en summa av kr. 795:93. I Folkets hus och park äger klubben 25 andelar, i Bofors Kooperativa handelsförening 5 samt i Örebro-Kuriren 4.

5 nya medlemmar ha under året ingått i klubben. Till Karlskoga bergslags partikrets och till en av Soc.-dem. kvinnoförbundet nybildad bildningsfond har klubben anslutit sig samt deltagit vid Soc.-dem. kvinnokonferensen i Stockholm m. fl. tillfällen. En ledamot har klubben haft i vardera av styrelserna för partikretsen och arbetarekommunen. Offentliga föredrag ha hållits med fruarna Agnes Söderquist, Birgit Hedström och Hulda Flood som talarinnor.

I riksdagsmannavalet har tagits livlig del. Genom klubbens medverkan har vid Karlsdal bildats en soc.-dem. kvinnoklubb. Fest har tillsammans med arbetarekommunen hållits, varvid riksdagsman Andersson i Råstoeck talade. Karlskoga och Degerfors kvinnoklubbar ha gemensamt firat Ellen Key på 75-årsdagen. Kamratmöten med klubbar inom socknen ha hållits. Vid jultiden uppvaktades barnen på kommunens barnhem med kaffe m. m. Syförnings- och studiecirkelverksamhet har bedrivits. Morgonbris har spritts med 50 ex. i månaden. Till de stridande lantarbetarna har skänkts 25 kr. samt kr. 15:80 till en förbundsmedlem.

Till styrelse valdes fruarna Mina Uddenberg, Claesson, Elin Box, Elin Rundkvist och Maria Jansson, med fruarna Stålberg, Lövkvist och Gadde som revisorer. Till kommissionär för Morgonbris valdes fru Nyström.

Efter förhandlingarnas slut hölls samkväm med kaffe. Stämningen förhöjdes med sång och musik av några klubbmedlemmar.

Med hälsning från Karlskogaklubben.

Ref.

Från Norberg.

Norbergs soc.-dem. kvinnoklubb höll årsmöte den 26 mars. Mötet öppnades med sång, varefter styrelse- och revisionsberättelserna föredrogs och godkändes. Ansvarsfrihet beviljades. Inkomster och utgifter balanserade på kr. 310:23 med en kassabehållning av kr. 56:13. Under året har klubben hållit 10 ord. och 2 extra möten samt 1 kamratmöte tillsammans med Fagersta- och Ängelsbergsklubbar. Två föredrag ha anordnats, ett med fru Agnes Söderquist från Västerås som talare och ett gemensamt med arbetarekommunen i valagitation av fru Nelly Thüring från Göteborg. Vid detta möte borde den stora goodtemplarsalongen i Kärrgruvan ha varit fylld till sista plats av Norbergs arbetarekvinnor, men sorgligt nog var ej detta förhållandet. Visst är att de, som sutto hemma, gjorde en stor förlust. Talarinnan förstod att på ett medryckande sätt vinna sina åhörare och vår lilla klubb kan säkert borga för fullt hus vid fru Thürings nästa besök i Norberg. Klubben har på sina möten diskuterat frågor av både större och mindre betydelse, såsom bildningsfrågan, socialism, kooperation, biografens skadliga inverkan på minderåriga, barnavård, förbudsfrågan m. fl. I de kommunala institutionerna är klubben representerad med 2 ledamöter i fattigvårdsstyrelsen, 1 i

Vita Tvättbjörn

— hatar smuts, älskar renlighet.

barnavårdsnämnden, 1 i styrelsen för högre folkskolan och dessutom 1 i arbetarekommunens styrelse. Av Morgonbris har sålts 600 ex.

Klubbens medlemsantal var vid årsskiftet 29. Önskligt vore dock att litet mera verkligt inneboende ansvarskänsla för vår rörelse finnes hos våra kvinnor, så att man ej visade sig så obenägen för de uppdrag, som möjligen bli oss anbefallda för det inre klubbarbetet. Det är ingen heder för Norbergs arbetarekvinnor att lysa med en så låg siffra, då vi i stället på ett så stort industricentra kunde ha rätt att räkna med ett tresiffrigt tal. Vi måste ropa ut så det hörs: Kvinnor, kom och gör eder plikt i vår rörelse! Kravet på en människovärdig tillvaro borde mana kvinnorna att mera än hittills slå vakt om de socialdemokratiska idéerna. Vi må komma ihåg och lägga märke till att männen nog så mycket och så länge som möjligt söka att strama till banden och hindra kvinnan från att få något verkligt inflytande på samhällets angelägenheter. Men vi kvinnor hoppas så innerligt att männen allt mer och mer frångå den ovilja, som möjligen ännu finnes mot kvinnan, då det gäller hennes insats i politiskt och kommunalt arbete.

I agitationen för årets riksdagsmannaval har klubben deltagit på ett förtjänstfullt sätt. Vid instruktionskursen i Västerås deltog klubben med 2 ombud.

Till styrelse för nästa arbetsår valdes fruarna Amanda Nordling, ordf., nyvald, Hulda Gustafsson, v. ordf., omvald, Anna Eriksson, sekr., nyvald, Ester Norstedt, v. sekr., omvald, Elsa Lind, kassör, nyvald. Revisorer blevo fruarna Augusta Pettersson och Hulda Nilsson. Korresponderande blev fru Hulda Gustafsson. Till kommissionär för Morgonbris omvaldes fru Augusta Pettersson.

I hopp att vår rörelse växer sig allt starkare och starkare i sitt arbete, sänder Norbergsklubben härmend en hälsning till alla organiserade kvinnor landet runt. Leve den socialdemokratiska kvinnorörelsen!

Tecknar för kvinnoklubben.

H. G—n, korresp.

Från Växjö.

Söndagen den 29 mars hade Växjö soc.-dem. kvinnoklubb sitt första årsmöte. Styrelse- och revisionsberättelserna godkändes och ansvarsfrihet beviljades. Styrelsen, som under det gångna året utgjorts av fruarna Maria Nilsson, ordf., Anna Ljungqvist, kassör, Anna Lindén, sekr., Rut Johansson, vice ordf., Ingeborg Petersson, vice sekr., återvaldes. Sedan dagord-

ningen genomgåtts, varvid vi fingo en god hjälp av våra manliga kamrater från arbetarekommunen, vilka voro inbjudna, serverades kaffe. Efter kaffet höll J. M. Ljungqvist ett litet kort föredrag om socialismen och dess uppkomst. Av styrelseberättelsen framgick att styrelsen under det gångna året hållit 9 sammanträden. Klubben har under året hållit 11 ord. möten, varav 1 har anordnats som samkväm och 1 som Ellen Key-möte varvid lektor Kristersson höll föredrag vari hon påminde om vad Ellen Key har verkat för oss kvinnor. Telegram avsändes till den vördade 75-åringen. Klubben deltog i höstens valarbete i den mån den kunde genom muntlig agitation, tidningsförsäljning och spridning av valsedlar. Klubben har gemensamt med arbetarekommunen diskuterat skolfrågan, varefter ett gemensamt möte hölls, varvid överlärare Berggren och J. M. Ljungqvist voro inledare.

Av tidningen Morgonbris har sålts 425 exemplar.

Styrelsen hyser den förhoppningen att fastän detta första arbetsår inte kunnat framvisa något storlaget resultat av sin verksamhet, klubbmedlemmarna ändå måtte göra sitt bästa för klubbens framtida bestående, väl vetande att enighet ger styrka.

Med hälsning till alla kamrater.

Korresp.

Tidskriften Tiden har utsänt ett dubbelnummer 3—4. Häftet inledes med en artikel av Gunnar Kinnman, "Våra skogars framtid", varefter följer en utredning om "Hemmamarknadens monopolförutsättningar" av Frans Severin. I en temperamentsfull artikel, "Demokratien och skönlitteraturen", påvisar K. G. Ossianilsson betydelsen av att författare av erkänd förtjänst utav staten tillerkännes ett deras existens och produktion betryggande understöd och Emilia Fogelklou påbörjar under rubriken "Människan och hennes arbete" en artikel till psykologisk-historisk belysning av yrkesvalets problem. E. H. Thörnberg bidrager med en längre artikel "Om sociologiens historia och uppgift" och Max Adler skriver om "Sociologien i marxismen". Av synnerligt intresse är vidare en av Alfons Fedor Cohn författad karakteristik av Hj. Branting, kort före dennes död publicerad i den tyska socialdemokratiska tidskriften "Die Glocke". Det innehållsrika häftet innehåller vidare artiklar av C. N. Carleson, "Mål och medel", Leon Fried, "Kristendomens uppkomst", och Karl Kautsky, "Det ryska oktoberexperimentets lärdomar".

Det ligger i Edert eget intresse att göra Edra inköp i Konsumtionsföreningen Stockholm

Morgonbris.

Tidning för den socialdemokratiska kvinnorörelsen.

Utgives av styrelsen för Sverges Socialdemokratiska Kvinnoförbund.

Redaktör: Signe Wessman. A. T. Norr 244 36. Upplandsgatan 85, Stockholm.

Expedition: Anna Svensson, Grindsgatan 10, III, Stockholm Sö. St.-Tel. Söder 78 98.

Prenumerationspris: Helt år kr. 3:—, halvt år kr. 1:50; lösnummer 25 öre.

Annonspris: Sista sidan 25 öre, textsidan 40 öre pr mm.

Sverges Soc.-dem. Kvinnoförbund: Ordf. och korresp. sekreterare: Fru Signe Wessman, Upplandsgatan 85, Stockholm. A. T. Norr 244 36.

Meddelande från expeditionen.

Följande arbetsmaterial kan tillhandahållas mot postförskott:

Medlemsmatrikel	Kr. 5:—
Kassabok (blå pärmar)	» 3:60
Protokollsbook (blå pärmar)	» 1:85
Medlemskort med förbunds- och avdelningsstadgar	» 0:05
Brevkort pr 100 st.	» 1:50
Mötesaffischer pr 100 st.	» 2:—

Gratis erhålles uppropet »Till Arbetsbehövans kvinnor», Kvinnosången samt Anmälningsblocken.

Rekvisioner och alla avgifter insändas till förbundskassören, Anna Svensson, Grindsgatan 10, Stockholm Sö.

SVEN OHLSON

MUSIKHANDEL & REPARATIONSVERKSTAD

44 Kammakaregatan 44
(Andra huset från Drottninggatan)
Tel. Norr 129 85

Lager av:

Musikinstrument, Strängar & Tillbehör.
Grammofoner & Skivor.

Reparationer av

Sträng-, Blås- & Batteriinstrument,
Grammofoner m. m. utföres.

BANKAKTIEBOLAGET NORDEN.

Alla slag av bankaffärer. — Högsta inlåningsränta.

ARBETAR-BODENS DAMEKIPERING

Holländaregatan 7

säljer till lägsta pris Dam- & Barnkoftor.

Dam- & Barnunderkläder.

Extra starka barnstrumpor.

Stockholms stads o. läns soc.-dem. kvinnodistrikt. Adr.: Ordf. fröken Anna Svensson, Grindsgatan 10, Stockholm Sö. Kassör fru Sara Andersson, Igelboda, Saltsjö-Duvnäs.

Sthms Allm. kvinnoklubb (soc.-dem.) håller ordinarie möte 1:a måndagen i varje månad kl. 7.30 e. m.
Obs! Lokal i D-salen, Folkets Hus.

Styrelsen.

Stockholms Gamla Stadens Soc.-dem. kvinnoklubb håller ordinarie möte 2:dra torsdagen i månaden kl. 7.30 e. m., Stortorget 3, 2 tr.

Styrelsen.

Stockholms södra kvinnoklubb (soc.-dem.) håller ordinarie sammanträde 1:sta onsdagen i varje månad kl. 8 e. m. i lokalen 1 tr., Södra Folkets Hus.
Ordf. fru Beda Jansson, Blekingeg. 65, 3 tr., Stockholm.

Styrelsen.

Vasastadens soc.-dem. kvinnoklubb har ord. möte 2:dra måndagen i varje månad kl. 8 e. m. å lokalen Upplandsgatan 51, 1 tr. (Gustav Vasa-automaten). Uppbörd och inskrivning varje möte.

Styrelsen.

Kungsholms soc.-dem. kvinnoklubb håller ord. möte 1:sta tisdagen i varje månad kl. 8 e. m. Fridhemsgatan 48.
Ordf. fru Jenny Larsson, Kungsholmsgatan 104, 1 tr. Tel. Norr 238 37.

Föreningen för Hembiträden i Stockholm håller möte 1:sta torsdagen i varje månad kl. 8.30 e. m. i Folkets Hus P-sal, 3:dje torsdagen i Folkets Hus C-sal.

Styrelsen.

Södra Förstädernas soc.-dem. kvinnoklubb håller möte tredje tisdagen i varje månad kl. 7.30 e. m. i biblioteksalen, Aspudden. Ordf. Sigrild Lundin, Liljeholmen, tel. Grödal 116. Sekr. Anna Käll, Aspudden, tel. Aspudden 428.

Billesholms soc.-dem. kvinnoklubb håller ord. möte i Folkets Hus i Södra Vram 2:dra tisdagen i varje månad kl. 7 e. m. Ordf. fru Anna Fors, Villorna, Billesholms gruva. Sekr. fru Gerda Lilje-roth, Billesholms gruva.

Styrelsen.

Djursholms Soc.-dem. kvinnoklubb håller ordinarie möten 2:dra torsdagen i varje månad kl. 8.30 e. m. i Föreningshuset. Ordf. Fru Ellen Bomblér, Tel. 1314.

Enköpings soc.-dem. kvinnoklubb håller ordinarie möten 4:de tisdagen i varje månad kl. 8 e. m. i Folkets Hus.

Styrelsen.

Eskilstuna soc.-dem. kvinnoklubb håller ordinarie möten 1:sta måndagen i varje månad kl. 7.30 e. m. i Folkets Hus lilla sal.

Styrelsen.

Göteborgs soc.-dem. kvinnoklubb håller möte 1:sta tisdagen i månaden kl. 8 e. m. i Arb.-föreningens H-sal; 3:dje tisdagen i månaden Bondegatan 14 kl. 8 e. m.

Styrelsen.

Hässelby soc.-dem. kvinnoklubb håller möte 2:dra och 4:de onsdagen i månaden kl. 8 e. m. i Folkets Hus B-sal.

Styrelsen.

Landskrona soc.-dem. kvinnoklubb håller möte 2:dra onsd. och 4:de torsd. i varje månad kl. 1/8 e. m. i Folkets Hus. Ordf. fru Amalia Nilsson, Föreningsgatan 61, Landskrona.

Styrelsen.

Spånga soc.-dem. kvinnoklubb håller ordinarie möte 1:sta o. 3:dje torsdagen i varje månad kl. 8 e. m. i Folkets Hus.

Styrelsen.

Solna soc.-dem. kvinnoklubb håller möte 2:dra tisdagen i varje månad kl. 8 e. m. i Huvudsta Folkets Hus och 4:de måndagen i varje månad kl. 8 e. m. i Hagalunds Folkets Hus.

Styrelsen.

Storfors soc.-dem. kvinnoklubb håller ordinarie möten sista söndagen i varje månad kl. 3 e. m. i Folkets Hus.

Styrelsen.

Sundbybergs soc.-dem. kvinnoklubb håller möte 1:sta onsdagen i varje månad kl. 8 e. m. i Folkets Hus C-sal.

Styrelsen.

Trälleborgs soc.-dem. kvinnoklubb har möte andra måndagen i varje månad kl. 7.30 e. m. i Folkets Hus A-sal. Ordf. Fru Math. Friberg, Kyrkogatan 9.

Styrelsen.

Tumba soc.-dem. kvinnoklubb håller ordinarie möten 1:sta onsdagen i månaden kl. 7.30 e. m. i Folkets Hus, Tumba.

Styrelsen.

Örgryte soc.-dem. kvinnoklubb håller möte 4:de onsdagen i månaden kl. 7.30 e. m. i Godtemplarlokalen, Gårda.

Styrelsen.

Stockholm, A.-B. Arbetarnes Tryckeri, 1925